T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

EVLİ BİREYLERİN EVLİLİK DOYUMLARININ YORDAYICISI OLARAK PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ VE İLETİŞİM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Nigar Elif YILMAZ

İstanbul, 2020

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

EVLİ BİREYLERİN EVLİLİK DOYUMLARININ YORDAYICISI OLARAK PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ VE İLETİŞİM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Nigar Elif YILMAZ

Danışman: Doç. Dr. Hanifi PARLAR

Eş Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Itır Kaşıkçı

İstanbul, 2020

T.C. İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Yüksek Lisans programı öğrencisi Nigar Elif Yılmaz 'ın EVLİ BİREYLERİN EVLİLİK DOYUMLARININ YORDAYICISI OLARAK PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ VE İLETİŞİM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ başlıklı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulu **19.08.2020** tarih ve **2020-512/14** sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/~~oyçokluğu~~ ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	UNVANI, ADI SOYADI	ÜNİVERSİTE
TEZ DANIŞMANI	: Doç. Dr. Hanifi PARLAR	İstanbul Ticaret Üniversitesi
JÜRİ ÜYESİ	: Prof. Dr. Cihad DEMİRLİ	İstanbul Ticaret Üniversitesi
JÜRİ ÜYESİ	: Doç. Dr. Durmuş ÜMMET	Marmara Üniversitesi

(*) Yüksek lisans tez savunma jürileri en az biri kurum dışından olmak üzere danışman dahil en az üç öğretim üyesinden oluşur. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda eş danışman jüri üyesi olamaz. Eş tez danışmanının jüri üyesi olması durumunda asıl jüri beş üyeden oluşur.

ETİK KURALLARA UYGUNLUK

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İTİCÜ Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamıyla uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Nigar Elif YILMAZ

TEŞEKKÜR

Tez hazırlama sürecim boyunca bilgisini ve tecrübesini esirgemeyerek bana yol gösteren değerli danışman hocam sayın Doç. Dr. Hanifi PARLAR'a

İhtiyaç duyduğumuzda hep yanımızda olan ve desteğini hiç esirgemeyen Arş. Görv. Lütfü ÇAKIR'a

Yardımına ihtiyaç duyduğumda her daim yanımda olan teyzem Neşe GÜRBULAK'a

Bu zorlu ve uzun süreçte her daim destekçim olan, sıkıntılı anlarımda beni yalnız bırakmayan, bunaldığım zamanlarda başarabileceğime olan inançlarını ifade ederek beni motive eden, maddi-manevi desteklerini her zaman hissettiren, bu süreçte bana karşı hep anlayışlı olan annem Sema YILMAZ'a, babam Yalçın YILMAZ'a, abim Yunus YILMAZ'a, ablam Merve YILMAZ ÖZTEL'e ve kardeşim Zeynep YILMAZ'a çok teşekkür ederim.

Özet

Bu araştırma, evli bireylerin problem çözme becerileri ve iletişim becerilerinin evlilikten aldıkları doyumu yordayıp yordamadığını incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, Evlilik Yaşamı Ölçeği, Problem Çözme Ölçeği, İletişim Becerileri Ölçeği ve araştırmaya katılan bireylerin bazı demografik bilgilerini edinmek amacıyla Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi, 18 yaş ve üzerinde evli olan 375'i kadın, 76'sı erkek olmak üzere toplamda 451 kişiden oluşmaktadır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde nicel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Veriler, SPSS 24.0 ile çözümlenmiştir. Basit doğrusal korelasyon testi değerleri incelendiğinde, evlilik doyumu ile problem çözme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r=0,79$; $p<0.01$). Evlilik doyumu ile iletişim becerileri alt boyutu egoyu geliştirici dil arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,21$; $p<0.01$), kendini tanıma-kendini açma alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,23$; $p<0.01$), empati alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,09$; $p<0.05$), ben dilini kullanma alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,18$; $p<0.01$) olduğu ancak etkin dinleme alt boyutu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($r=0,07$; $p>0.05$). Çoklu regresyon analizi sonucu incelendiğinde, evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu anlamlı olarak yordadığı görülmektedir ($t=25,876$, $p<0.05$). Aynı zamanda iletişim becerileri toplam puanlarının da evlilik doyumunu ($t=45,560$, $p<0.05$) anlamlı olarak yordadığı saptanmıştır. Öte yandan iletişim becerisi alt boyutlarının modele ayrı ayrı anlamlı katkısı olmadığı görülmüştür. Bireylerin problem çözme becerileri ve iletişim becerileri alt boyutlarından egoyu geliştirici dil, kendini tanıma-kendini açma, empati, ben dilini kullanma düzeyleri arttıkça evlilik doyum düzeyleri de artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Evlilik Doyumu, Problem Çözme Becerisi, İletişim Becerileri

Abstract

This research's aim is to analyze the married individual's problem solving and communication skills can be predict the saturation of marriage or not. In this research, in order to get the information it was used 'Married Life Scale', 'Problem Solving Scale in Marriage', ' Communication Skills Scale'. Moreover, for getting information about the individual's demographic information who participate the study it was used ' Personal Information Form'. The sample of this research consist of 375 married women and 76 married men who are aged 18 and older. This research desing as a quantitative study in the correlational survey model. Datas are analyzed with SPSS 24.0. When the simple linear correlation test was analyzed, it was seen that there were a positive and significant relationship between the saturation of the marriage and problem solving skills ($r=0,79$; $p<0.01$). Between the marriage saturation and the sub-dimensions of the communication skills' of the language that improve the ego ($r=0,21$; $p<0.01$), sub-dimensions of the self knowledge- self-revelation ($r=0,23$; $p<0.01$), empathy ($r=0,09$; $p<0.05$) and using the body language level ($r=0,18$; $p<0.01$) were found positive significant relationship. On the other hand, there were no significant relationship between marriage saturation and the sub-dimension of effective listening ($r=0,07$; $p>0.05$).When analayzed the multiple regression analysis, it was seen that problem solving skills in marriage predict the saturation of the marriage significantly ($t=25,876$, $p<0.05$). At the same time, it was find that communication skills' total scores predict the saturation of the marriage significantly ($t=45,560$, $p<0.05$). On the other hand, it was seen that there were no separately significant effect sub-dimension of communication skills on model. When the individuals' problem solving and communication skills' sub-dimensions; language that improve the ego, self knowledge- self-revelation's, empathy and using the body language level increase marriage saturation levels increase.

Key Words*: Marriage, Marriage Saturation, Problem Solving Skills, Communication Skills*

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

Özet ..... **III**

Abstract ..... **IV**

İçindekiler ..... **V**

Tablolar Listesi ..... **VII**

1.BÖLÜM

1.GİRİŞ 1

1.1.Araştırmanın Amacı 2

1.2.Araştırmanın Soruları 3

1.3.Araştırmanın Önemi 4

1.4.Araştırmanın Varsayımları 4

1.5.Tanımlar 5

2.BÖLÜM

2.KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR 6

2.1. Evlilik ve Aile……..... 6

2.1.1. Evlilik Öncesi Dönem 6

2.1.2. Evliliğin Tanımı ve Tarihçesi 9

2.1.3. Ailenin Tanımı 12

2.1.4. Aile Yaşam Döngüsü 15

2.2. Evlilik Doyumu……..……..... 17

2.2.1. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler 19

2.2.2. Evlilik Doyumunu Açıklayan Kuramlar 21

2.2.2.1. Sosyal Mübadele Kuramı 21

2.2.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı 22

2.2.2.3. Yükleme Kuramı 22

2.2.2.4. Sistem Yaklaşımı 23

2.2.2.5. Kişilerarası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı 23

2.2.3. Evlilik Doyumuyla İlgili Yapılan Araştırmalar 23
2.3. Problem Çözme Becerileri…….....29
2.3.1. Problem Kavramı 29
2.3.2.Evlilikte Yaşanan Problemler 29
2.3.3. Problem Çözme Becerileri 30
2.4. İletişim Becerileri……...31
2.4.1. İletişim 31
2.4.2. İletişim Becerileri 33

3.BÖLÜM

3.YÖNTEM 35
3.1.Araştırmanın Modeli 35
3.2.Evren ve Örneklem..... 36
3.3.Veri Toplama Araçları 36
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu 37
3.3.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği..... 37
3.3.3. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği 38
3.3.4. İletişim Becerileri Ölçeği..... 38
3.4.Verilerin İstatistiksel Analizi 39
3.5.Örneklemin Sosyo-Demografik Özellikleri 42

4.BÖLÜM

4.BULGULAR..... 45

5.BÖLÜM

5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER 62
KAYNAKÇA..... 71
EKLER..... 87

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1: Veri Toplama Araçlarının İç-Tutarlık Hesaplamaları…..…….40

Tablo 2: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Evlilikte Problem Çözme Ölçeği,

İletişim Becerileri Ölçeği Normallik Dağılımı……40

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Bireylerin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı……...…….42

Tablo 4: Evli bireylerin Evlilik Doyumları İle Evlilikte Problem Çözme

Becerileri Ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon

Tablosu……46

Tablo 5: Evlilik Doyumunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon

Tablosu……48

Tablo 6: Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Doyumlarına

İlişkin T Testi Tablosu……50

Tablo 7: Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilik Doyum Düzeylerine

İlişkin Betimsel İstatistikler……....51

Tablo 8: Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilik Doyum Düzeylerine

İlişkin Varyans Analizi Tablosu……..51

Tablo 9: Evli Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Evlilik Doyum

Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler…….……...52

Tablo 10: Evli Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Evlilik Doyum

Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Tablosu…….……53

Tablo 11: Evli Bireylerin Çalışma Durumlarına Göre Evlilik Doyum

Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler……...54

Tablo 12: Evli Bireylerin Çalışma Durumlarına Göre Evlilik Doyum

Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Tablosu……54

Tablo 13: Evli Bireylerin Gelir Düzeylerine Göre Evlilik Doyum

Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler……56

Tablo 14: Evli Bireylerin Gelir Düzeylerine Göre Evlilik Doyum

Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Tablosu…….……....56
Tablo 15: Evli Bireylerin Evlilik Sürelerine Göre Evlilik Doyum
Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler……57
Tablo 16: Evli Bireylerin Evlilik Sürelerine Göre Evlilik Doyum
Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Tablosu…….57
Tablo 17: Evli Bireylerin Evlenme Biçimlerine Göre Evlilik Doyum
Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler……59
Tablo 18: Evli Bireylerin Evlenme Biçimlerine Göre Evlilik Doyum
Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Tablosu…….59
Tablo 19: Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmama Durumlarına
Göre Evlilik Doyumlarına İlişkin T Testi Tablosu…….60

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Ailenin temeli evlilik ile atılmaktadır (Sezer, 2019). Aile kurumu bireylerin ilk sosyalleştikleri yer olması bakımından önem taşımaktadır. Özellikle içinde yaşanılan topluma uyum sağlama noktasında önemli görevler üstlenen aile kurumunun geleceği, giderek artan boşanmalar karşısında tehlikeye girmektedir (Şentürk, 2008).

Ülkemizde zaman içerisinde toplumsal değişim ile birlikte bireyselleşmeye bağlı olarak bireylerin evlilik kararını kendilerinin aldıkları, daha geç yaşta evlendikleri ve geçmiş yıllarla kıyaslandığında evliliklerin daha fazla boşanmayla sonuçlandığı görülmektedir. Evliliklerin boşanmayla son bulması hem bireyleri hem de aileleri olumsuz etkilemesi nedeniyle son yıllarda önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (T.C. Aile ve Sosyal Politika, 2015).

Evlilik, kişilerin yaşamını pek çok yönden etkileyen önemli bir yaşantıdır. Bu yaşantıda her iki bireyin de birbirleriyle uyum içinde olmaları ve evlilik yaşantısından doyum sağlamaları beklenmektedir. Evliliklerinden doyum sağlayamayan ve evliliklerinde çeşitli sıkıntılar yaşayan kişilerin ruh sağlığı da bu durumdan etkilenmektedir (Bal, 2007).

Aile, toplumun temelini oluşturmaktadır. Evlilik ilişkisi ile kurulan ailede ortaya çıkan olumlu ve olumsuz tüm durumlar toplumu da etkileyeceğinden dolayı evlilik ilişkisinin sağlıklı olması, çiftlerin evliliklerinde mutlu olmaları ve evliliklerinden doyum almaları önemli görülmektedir (Yalçın, 2014). Bu bağlamda bireylerin hem kendi mutluluğu hem de toplumun mutluluğu için doyumlu bir evlilik ilişkisi olmazsa olmazdır (Bildirici, 2016).

Doyum alınan evlilik ilişkisi bireyleri olumlu etkilerken doyum alınamayan evlilik ilişkisi bireylerde istenmeyen duyguların ortaya çıkmasına ve kurulan evliliğin sonlanmasına neden olabilmektedir (Akdağ ve Çankaya, 2015).

Evlilik doyumuyla ilişkili olan birçok faktör bulunmaktadır (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan, 2005). Bireylerin problem çözme becerisi ve iletişim becerileri bu faktörler arasında yer almaktadır (Vural ve Kalkan, 2017; Atan ve Buluş, 2019).

Bireyler yaşamları boyunca birçok farklı problem durumu ile karşılaşarak bu problemleri çözebilmek için çaba harcamaktadırlar. Problem çözme becerisi, bireyin yaşadığı problemlere yönelik yeni çözüm önerileri ortaya koyma becerisidir (Korkut, 2002). Bireylerin bu becerilere sahip olması evlilik ilişkisinde önemli görülmektedir. Yaşanılan problemlere çözüm üretilememesi, çiftlerin evlilik doyumlarının azalmasına neden olabilmektedir (Taşköprü, 2013).

İletişim, bireylerin çevresiyle kurduğu ilişkilerde kendisini ifade edebilmesini ve diğerlerinin ifade ettiklerini anlamasını sağlayan bir araçtır. İletişimin sorun yaşanmadan devam etmesinde etkili iletişim becerilerinin kullanılması önemli görülmektedir (Buluş, Atan ve Sarıkaya, 2017). Bireylerin evliliklerinden aldıkları doyum, etkili iletişim becerilerini kullanma veya kullanmama durumlarından etkilenmektedir (Buluş ve Bağcı, 2016).

Sonuç olarak evlilikte problem çözme becerisinin ve iletişim becerilerinin evlilik doyumunu etkileyeceği düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; evli bireylerin problem çözme becerileri ve iletişim becerilerinin, evlilikten aldıkları doyumu yordayıp yordamadığının incelenmesidir. Çalışmada öncelikli olarak eşlerin problem çözme becerisi ve iletişim becerilerinin evlilik doyumu yordayıp yordamadığına bakılacaktır. Ayrıca evlilik doyumu ile problem çözme becerileri ve iletişim becerileri arasındaki ilişki incelenecektir.

1.2. Araştırma Soruları

1. Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3. Evli bireylerin problem çözme becerileri ve iletişim becerileri evlilikten aldıkları doyumu yordamakta mıdır?

4. Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

5. Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

6. Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

7. Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları çalışma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

8. Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları gelir düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

9. Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları evlilik sürelerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

10. Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları evlenme biçimlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

11. Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları çocuk sahibi olma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Evlilik ile oluşan aile kurumunun toplum içerisinde varlığını devam ettirebilmesi için evlilik ilişkisini etkileyen her durum dikkate alınmalıdır (Çelik ve İnanç, 2009). Bu önemden dolayı evlilik ilişkisinin farklı yönlerinin ele alındığı, farklı değişkenlerle incelendiği çok sayıda araştırma yapılmaya devam edilmektedir. Evlilik doyumuyla ilgili çalışmalar yapılsa da artan boşanma olayları evlilik ilişkisinden doyum sağlanabilmesi için gerekli olan faktörlerin bütünüyle bilinmediğini göstermektedir (Güngör, 2007).

Evlilik doyumunun oluşabilmesi için evlilik içinde çiftler arasında yaşanan problemlerin belirlenmesi ve çözülebilmesi, aynı zamanda birbirlerini doğru bir şekilde anlayarak isteklerini suçlayıcı olmayan, açık ve net bir şekilde ifade edebilmeleri önemlidir.

Bu bilgiler ışığında problem çözme becerileri ve iletişim becerilerinin evlilik doyumu üzerinde önemli bir etkiye sahip olacağı, araştırma bulgularının çift ve aile ile çalışan psikolog, psikolojik danışman, terapist, sosyal hizmet uzmanı gibi ruh sağlığı alanı çalışanlarına yararlı olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda bu çalışma; psikoloji alanına, aile danışmanlığı alanına, evlilik literatürüne ve evlilik ile ilgili yapılacak başka çalışmalara da yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılan evli bireylerin evreni temsil ettiği,

2. Araştırmaya katılan evli bireylerin verilen ölçekleri samimi bir şekilde cevaplandırdıkları varsayılmıştır.

1.5. Tanımlar

Evlilik Doyumu: Sokolski ve Hendrick (1999)'e göre evlilik doyumu *''evlilik kurumunun içinde varlığını sürdüren çevresel (eşlerin kararlarda eşitliği, baskınlığı, kazanç, çalışma, problemleri paylaşma vs.) ve kişisel (eşlerin birbirine karşı gösterdiği sevgi tarzı, tutumu, cinsel doyum, iletişim biçimi, eşlerin birbirlerine kendilerini ifade etmesi) boyutlardan eşlerin elde ettiği psikolojik tatmin''*dir (Akt. Şen, 2015).

Problem Çözme Becerisi:*''Problemin ne olduğunun net bir şekilde tanımlanması, problem üzerinde tartışma, alternatif çözümler üretme ve bu konular üzerinden aile üyelerinin problemlerle başa çıkabilmelerine yardım etme süreci''* olarak tanımlanmaktadır (Dwyer, 2005 Akt. Şen, 2015).

İletişim Becerileri: Egoyu destekleyici dil, etkin dinleme, kendini tanıma-kendini açma, empati ve ben dilini kullanma boyutlarından oluşan ve iletişimin sağlıklı olmasını sağlayan becerilerdir (Buluş, Atan ve Sarıkaya, 2017; Atan ve Buluş, 2019).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde evlilik, evlilik doyumu, problem çözme, iletişim becerileri kavramlarıyla ilgili açıklamalar yapılarak bu kavramlarla ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir.

2.1. EVLİLİK VE AİLE

2.1.1. Evlilik Öncesi Dönem

Birey biyolojik, psikolojik ve sosyal yönü olan ve hayatı boyunca çevresindeki kişilerle çeşitli ilişkiler kuran sosyal bir varlıktır. Birey, sosyal bir varlık olmasından dolayı yaşamı boyunca hep diğerleriyle ilişki içerisinde olmak istemektedir. Bireyin eş seçmesinde ve evlenmesinde etkili olan romantik ilişkiler, bireyin kurduğu en önemli ilişki biçimidir (Tosun, Yazıcı ve Altun, 2017; Hasdemir, 2014). Romantik ilişki, bireylerin yaşamlarına önemli ölçüde etki eden bir ilişki türüdür (Şimşek, 2018). Bireyin yaşamında önemli etkiye sahip olması nedeniyle birçok araştırmacı tarafından çeşitli yönleriyle incelenmiştir (Demiray, 2019). Romantik ilişki, iki kişi arasındaki özel bir ilişki olarak tanımlanabilir (Atak ve Taştan, 2012). Ceylan (2017)'a göre romantik ilişki, kadın ve erkek arasında kurulan bağdır. Kalkan ve Yalçın (2015) romantik

ilişkinin aşkı içine alan bir kavram olduğunu ancak sadece aşk ile sınırlandırılamayacağını belirterek, bağlanma, ait olma gibi özellikleri de kapsadığını ve kurulan bu romantik ilişkinin sağlıklı olmasının bireyi de olumlu etkilediğini ifade etmektedirler. Hatfield (1988) romantik ilişkiyi, bireylerin birbirleri hakkındaki düşüncelerini paylaştıkları yakınlık süreci olarak ele alırken; Flannagan, Fuhrman ve Matamoros (2009) ise romantik ilişkiyi, cinselliği de kapsayan tutkulu bir birliktelik olarak tanımlamışlardır (Akt. Demiray, 2019).

Her dönemde insanların ilgisini çeken romantik ilişkiler ve aşk kavramının tek bir tanımı bulunmamaktadır. Her araştırmacının kendi düşüncesini yansıtmasından dolayı bu kavramların farklı birçok tanımı yapılmaktadır. Birine aşık olmak ve bağlanmak gibi bir çok özelliği içine alan romantik ilişkilerin sağlıklı olması, insanların fiziksel ve duygusal iyiliğini beraberinde getirmektedir (Kalkan ve Yalçın, 2015). Küçükarslan ve Gizir (2013), bireyin iyi yakın ilişkiler kurmasının hayattaki mutluluğunu etkileyen önemli bir etken olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda yakın ilişkilerden alınan doyum, bireyin yaşamını da olumlu olarak etkilemektedir (Doğan, 2012). Romantik ilişkinin varlığı bireyi olumlu etkilerken bu ilişkinin bitmesi bireyin olumsuz duygular yaşamasına neden olabilmektedir (Atak ve Taştan, 2012).

Kadın ve erkek arasında dış görünüşe bağlı olarak ortaya çıkan ilk etkileşim, ilişkinin başlamasında önemli bir etkiye sahiptir. İlişki başladıktan sonra ilişkinin nasıl ilerleyeceği daha sonraki süreçlerde belli olmaktadır.(Yavuzer, 2014). İki birey arasındaki iletişimin iyi olması, kendilerini birbirlerine yakın hissetmeleri, ilişkinin olumlu ve olumsuz yönlerinin değerlendirilmesi gibi etkenler, bireylerin romantik ilişkiye başlamalarını ve ilişkiyi devam ettirip ettirmeme kararını vermelerinde etkili olmaktadır (Solmuş, 2010). Çiftlerin ilişkilerinden beklentilerinin benzer olmaması, hem kendilerinin hem de kurdukları ilişkinin olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir (Sezer, 2019). Yavuzer (2014) evlilik öncesi süreçte kurulan arkadaşlık ilişkisinin doğru bir şekilde yürütülmesinin önemli olduğunu, kişilerin bu süreçte kendilerini ve birbirlerini tanıyarak eşlerinde olmasını istedikleri özelliklere göre karşısındakini değerlendirmelerinin, alacakları evlilik kararında önemli olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Güngör (2007), kişinin doğru bir evlilik kararı verebilmesi için kendisini iyi tanıyarak güçlü ve zayıf taraflarının farkında olmasının önemli olduğunu belirtmektedir.

İki birey arasında kurulan ilişkinin özellikleri zaman içerisinde değişiklik göstermekte ve ilişkinin yapısı da değişmektedir (Hasdemir, 2014). Yakın ilişkilerde belli bir zaman geçtikten sonra evlilik fikri ortaya çıkmaya başlar ve bireyler ortak bir düşüncede olup olmadıklarını anlamaya çalışırlar. Bireylerin sahip oldukları özellikler, yetiştikleri kültür ve bu zamana kadar yaşadıkları her şey bir ilişkinin nasıl ilerleyeceğini belirlemektedir (Yavuzer, 2014).

İnsan, diğerleriyle bir arada yaşayan ve onlarla ilişki kurarak ihtiyaçlarını gideren sosyal bir varlıktır. İnsan, doğası gereği çevresindeki kişilerle yakın ilişkiler kurma isteğindedir. Karşı cinsle olan ilişkilerinin de toplum içinde kabul görebilmesi için bu ilişkilerini evlilik ile devam ettirmeleri gerekmektedir. İnsanlar, ileride yalnız kalmamak, daha iyi maddi koşullara sahip olmak, evlat sahibi olmak, cinsel doyum sağlamak veya yaşamın olağan gidişatı içerisinde olması gereken bir durum olduğu düşüncesi gibi farklı sebeplerden dolayı evlenmeyi tercih edebilmektedirler (Akt. Yavuzer, 2014; Bilgin, 2013).

Bireylerin evlenmeden önce birbirlerini tanımak için sürdürdüğü arkadaşlık ilişkisi, evlilik adımını atmalarını kolaylaştırmaktadır. Bireylerin birbirlerini tanımaya çalıştıkları bu dönemde kendilerini oldukları gibi, gerçek kişilik özelliklerini göstermeleri birbirlerini doğru tanımaları açısından büyük önem taşımaktadır (Yavuzer, 2014). Aynı zamanda bireylerin karşısındaki kişiyi gerçekçi bir şekilde değerlendirebilmeleri de önemlidir (Şen, 2015). Bireylerin evlenecekleri kişiyi değerlendirirken kendi istek ve beklentilerini göz önünde bulundurarak evlenmeyi düşündüğü kişinin bu beklentileri ne ölçüde karşıladığına bakmaları önemli görülmektedir. Benzer beklentilere sahip bireylerin evlenmesi ve beklentilerin karşılanması, çift ilişkisini olumlu etkileyerek mutlu bir evlilik yaşamını da beraberinde getirmektedir (Bilen, 1983). İki birey arasında kurulan ilişkinin sağlıklı olması bu iki bireyin alacakları evlilik kararının da sağlıklı olmasını sağlayacaktır (Şen, 2015).

2.1.2. Evliliğin Tanımı ve Tarihçesi

İnsan, yaşamı boyunca diğer insanlara ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaç, evlilik ve aile kurumunun önemli görülmesini sağlamaktadır (Çelenoğlu, 2011). Evlilik farklı özellikleriyle psikoloji, hukuk ve sosyoloji gibi farklı bilim dalları tarafından üzerinde çalışılan bir konu olmuştur. Evlilik, her dönemde ve her toplumda varlığını devam ettiren önemli bir süreçtir (Tabakcı, 2019). Evlilik, insan hayatında önemli değişiklikleri ve yükümlülükleri beraberinde getirmesi nedeniyle kişinin aldığı önemli kararlardan biridir. Bireylerin evlenip çocuk sahibi olması istenilen bir yaşantı olarak önemini korumaya devam etmektedir (Fışıloğlu, 1992). Evlilik, özellikle Türk kültüründe bireyin topluma karşı yerine getirmesi gereken bir sorumluluk olarak görülürken evlilik ile bireyler toplumda belli bir yer edinirler (Şengül, 2013). Evlilik, ailenin oluşması için gerekli olması ve toplumun temel yapısını oluşturması nedeniyle tüm toplumlarda önemini koruyarak varlığını sürdürmüştür. İnsanın hayatında verdiği önemli kararlardan birisi olması ve kişinin yaşamını önemli ölçüde etkilemesi, evliliği araştırmacılar tarafından üzerinde durulan bir konu haline getirmiştir (Tekin, 2019).

Evlilik ve aile hayatının başlangıcı ve süreç içerisinde ki değişimiyle ilgili yapılan çalışmaların tarihi 1860'lı yıllara dayanmaktadır. 20. yy' ın sonlarına doğru ise yapılan çalışmalar ve yeni görüşler birleştirildi. Evliliğin yapısı kültürlere göre farklılık gösterse de evrensel bir kurumdur (Kara, 2015). Evlilik olgusunun geçmişi çok eski olsa da ülkemizde evlilikle ilgili yapılan çalışmaların tarihinin çok eskiye dayanmadığı görülmektedir (Yiğit, 2018; Yılmaz, 2001).

Evlilik ile kurulan ailenin toplumun en önemli parçası olmasından dolayı evliliğe verilen önemi artmaktadır. Evliliğe verilen önem, bireylerin doyum sağladığı ve sağlıklı olan evliliğin nasıl olduğuyla ilgili çalışmalara daha fazla yer verilmesini sağlamıştır. Evlilik olgusu, araştırmacılar tarafından değişik şekillerde tanımlanmaktadır (Güngör, 2007).

Özuğurlu (1990) evliliği, insanların geçmişte yaşadıkları olaylarla meydana getirdikleri fizyolojik, psikolojik ihtiyaçların karşılanması için hayatın belli döneminde bir eş seçimiyle karşılıklı olarak ihtiyaçların yerine getirilmesi, birbirlerine karşı belirli roller oluşturdukları bir yaşantı olarak tanımlamıştır. (Akt. Şener ve Terzioğlu, 2008).

Doğan (2010), bireylerin yaşamlarını yalnız sürdürmemek, çocuk sahibi olmak, daha iyi bir geleceğe sahip olmak ve cinsel açıdan doyum sağlamak gibi nedenlerle evlenmeyi tercih ettiklerini ve sebepler değişse dahi evliliğin her dönemde önemli görüldüğünü belirtmektedir.

Çelik (2006), evliliğin olumlu yönlerine odaklanarak eşlerin kendilerini geliştirmelerine, yaşadıkları çevreye uyum sağlamalarına katkıda bulunduğunu, Çağ ve Yıldırım (2013) ise evliliğin bireylerin yaşamını her açıdan etkilediğini belirtmektedir.

Ersanlı (1990) evliliği, kadın ve erkeğin içinde yaşadıkları kültürün değerlerine uygun olarak hayatlarını birleştirmeleri olarak tanımlamaktadır. Çelenoğlu (2011)' na göre ise evlilik, kadın ve erkeğin bir takım ihtiyaçlarını karşılamak için kurdukları bir ilişkidir.

Türk Medeni Kanununda evlilik; ''Kendi rızaları ile evlenmeyi isteyen ve yasal olarak evlenmelerinde herhangi bir engel bulunmayan erkek ve kadının evlendirme memuru ve ayırt etme gücüne sahip ergin iki tanığın önünde açık bir şekilde gerçekleştirilen ve kanuna uygun yapılan bir tören'' olarak tanımlanmaktadır (Türk Medeni Kanunu, 2001).

Kara (2015) evliliği, eşlerin duygusal olarak yakın olduğu ve birbirlerinin sorunlarıyla ilgilenerek birbirlerine destek olmaları şeklinde tanımlamaktadır. Bu özelliklerin karşılanmamasının evlilik doyumunu olumsuz etkilediğini ifade etmektedir.

Evlilik, kültürden kültüre farklılıklar göstermesine karşın her toplumda var olan bir kavramdır. Toplumun en küçük yapı taşı olarak kabul edilen aile, iki insanın evlenmesi ile kurulmaktadır. Bu nedenle evlilik, toplumun devamlılığı için büyük önem taşımaktadır (Buluş ve Bağcı, 2016).

İnsan davranışını etkileyen etkenler arasında önemli bir yere sahip olan kültür; çiftlerin evliliğe bakış açısını, evlilikten beklentilerini ve evlilik yaşantısını büyük ölçüde etkilemektedir (Tekin, 2019). Evlilik yaşantısı, bireylerin sosyalleşmesini

sağlarken bireylerin sağlık durumları ve yaşamdan aldıkları doyum da bu yaşantıdan etkilenmektedir (Demir ve Durmuş, 2015).

Hayatlarını birlikte devam ettirmek için bir araya gelerek evlenen bireyler arasındaki ilişki ekonomik, sosyal, cinsel ve yasal birçok boyutu kapsayan ve bireylerin birbirine bağlılığını içeren bir beraberliktir (Şen, 2015). Evlilik, eşlerin cinsel ve ekonomik açıdan birbirlerine bağımlı oldukları bir yapıdır (Güven ve Sevim, 2016).

Bireyler için bu kadar önemli olan evlilik ilişkisinde, çiftlerin birbirini olduğu gibi kabul etmelerinin evliliğin uzun ömürlü olmasında önemli rol oynamaktadır. Aksi halde birbirlerini değiştirebilecekleri düşüncesiyle kurulan ilişkilerde belli bir zaman sonra problem yaşanması kaçınılmaz bir gerçekliktir (Uşaklı, 2010).

Çatal, Kalkan ve Batık (2018) her evliliğin yapısının birbirinden farklı olduğunu belirterek çiftlerin evlilikleri hakkındaki düşüncelerinin bilinmesinin; aile içinde ki problemlerin ortaya konması ve uyumlu, mutlu bir birliktelik için önemli olduğunu ifade etmektedirler. Evli bireylerin evlilik tiplerini belirlemek amacıyla geliştirdikleri evlilik tipleri ölçeğinde; geleneksel tip, ilişkisel özerk tip ve özerk tip olmak üzere 3 evlilik tipinden bahsetmektedirler. Geleneksel tip; eşlerin düşünce yapılarının benzer olduğu, sadece belli konuların konuşulduğu, kendi bağımsızlıklarını geri planda tutarak birbirine bağımlı oldukları evlilik tipidir. İlişkili özerk tip; eşlerin birbirine karşı açık oldukları, hem birliktelik duygusuna hem de kendi bağımsızlıklarına önem verdikleri evlilik tipidir. Özerk tip; çiftlerin kendi bağımsızlıklarını her şeyden önde tuttukları, eşlerin duygusal olarak birbirinden uzak oldukları evlilik tipidir.

Bireyler evlenerek bir aile kurduklarında kendi yaşam döngüleri içerisinde farklı bir döneme girmiş olmaktadırlar (Yavuzer, 2014). Farklı özelliklere sahip bireylerin aynı evde bir araya gelmesi, yeni ve başlangıçta zor bir süreçtir (Uşaklı, 2010). Evlilik ilişkisi içerisinde bireyler sürekli değişip gelişmektedir (Çelenoğlu, 2011). Evlilik, getirdiği yeni rollerle birlikte bireylerin hayatlarında bir takım değişikliklere neden olmaktadır. Evlilik ile birlikte kişilerin hayatında psikolojik ve sosyal birçok değişim meydana gelmektedir. Çiftlerin yeni yaşamlarına uyum sağlayabilmeleri ve karşılaştıkları sorunları çözmelerinde evliliğin ilk yılları önem taşımaktadır (Zelal, 2018; Şen, 2015). Bireylerin fiziksel ve duygusal olarak sağlıklı olabilmelerinde evliliklerindeki uyumun büyük bir etkisi bulunmaktadır (Kalkan ve Yalçın, 2015).

Mutluluk için gerekli olan sağlıklı bir evliliğin varlığı eşlerin evliliklerinden aldıkları doyum ile ilişkilidir (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Literatür incelendiğinde evlilik yaşamı ile ilgili çok sayıda araştırma yapıldığı ve bu araştırmalarda evlilik yaşamının farklı yönlerinin incelendiği görülmektedir (Yıldız ve Baytemir, 2016; Çağ ve Yıldırım, 2013; Erbek ve ark., 2005; Hünler ve Gençöz, 2003; Tezer, 2016). Evlilik, evlilik ilişkisi, evlilik uyumu ve kişilerin evlilikten aldıkları doyum gibi kavramlar birçok araştırmacı tarafından incelenerek farklı araştırmalara konu olmuştur (Erbek ve ark., 2005).

2.1.3.Ailenin Tanımı

Hızla değişen dünyada varlığını koruyan aile kurumu, bireylerin ilk etkileşimde bulunduğu yer olması bakımından mutlu bireylerin yetişmesine önemli katkı sağlamaktadır (Ersanlı, 1990). Toplum içerisindeki kurumların en önemlisi, toplumun temelini oluşturan aile kurumudur. Kadın ve erkeğin kendi istekleri doğrultusunda hayatlarını birleştirmesiyle kurulan aile yapısı ne kadar sağlıklı olursa ve iyi temeller üzerine kurulursa toplum da o derece sağlıklı olur. Aile yapısının bozulması bireylerde birtakım sorunların ortaya çıkmasına neden olacağı gibi toplum yapısı da bu durumdan olumsuz etkilenecektir (Aslan, 2018; Ünal, 2013).

Ailenin, bireylerin olumlu veya olumsuz kişilik geliştirmelerinde önemli etkisinin olması nedeniyle aile kavramı psikoloji araştırmaları için önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Çevik, 2020). Aile kurumu her toplumda var olsa da sahip olunan değer yargılarının farklılığından dolayı aile yapısı ve özellikleri de değişiklik göstermektedir (Bayer, 2013). Aile kavramıyla ilgili alan yazın incelendiğinde aile kavramını farklı yönleriyle ele alan çok sayıda çalışmanın yapıldığı, bu çalışmalar incelendiğinde de aile kavramının ortak kabul gören tek bir tanımının bulunmadığı görülmektedir (Yavuzer,2014).

Türk Dil Kurumu (2020) aileyi ‘‘Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik’’ olarak tanımlamaktadır.

Özgüven (2000)’e göre aile; 4000 yıllık bir geçmişiyle ilk defa Mısırda başlayan, iki insanın evlenmesi temeline dayanan ve toplumdaki dini kurumlar ve devlet tarafından da onaylanan bir kurum olmakla birlikte, Gladdıng (2017)’e göre aile, birbirlerini aynı evin üyesi olarak gören, birbirlerine maddi ve manevi bağlılığı olan kişilerin oluşturduğu bir yapıdır.

Aile, bireylerin kişiliklerinin gelişmesini, içinde yaşadıkları toplumun değer yargılarının öğrenilmesini ve toplum içinde kendisine düşen görevleri yerine getirmelerini sağlayan çok önemli bir kurumdur (Öztürk, 2019). Bu kurum aile üyelerinin birbirini sevdiği, desteklediği, birbirine bağlı olduğu bir ilişki türüdür (Ondaş, 2007).

Akgül (2013), bireyin ailesinden gördüğü tutum ve davranışları ileride kendi yaşamına yansıttığını belirterek aileyi toplumsallaşmanın ilk adımı olarak görmektedir. Aynı zamanda aileyi, bireylerin maddi ve manevi ihtiyaçlarının karşılandığı, yaşadıkları hayattan doyum almalarında etkili olan önemli bir kurum olarak tanımlamaktadır. Aile; bireyin yaşamı boyunca ihtiyaç duyacağı, bireye en yakın güvenli alanıdır (Yiğit, 2019).

Toplum, aile kurumunu içerisinde barındıran bir sistemdir. Toplumdaki diğer kurumlar gibi aile kurumu da toplumsal düzendeki değişimlere bağlı olarak zaman içerisinde değişim göstermektedir (Kır, 2011). Aile kurumunun bazı özellikleri zaman içerisinde değişse de, aile üyelerinin birbirleriyle iletişim halinde olması, kişilerin yakınlık ihtiyacını karşılaması, onlara güvenli bir ortam hazırlaması, kişisel gelişimlerine katkıda bulunması gibi özellikleri taşımaya devam eden önemli bir kurumdur. Aile kurumu tarih boyunca varlığını devam ettirmekle birlikte toplumların yapısına, içinde bulunulan zamanın şartlarına göre değişerek aile bireylerinin farklı sorumluluklar üstlendiği bir kurum haline gelmiştir (Özabacı ve Erkan, 2014; Yavuzer, 2014; Yudulmaz, 1992).

Gökçe (2013), aile kurumunun her toplumda görülen ve her dönemde varlığını devam ettiren bir kurum olduğunu belirterek aile içinde belirli kuralların var olduğunu, bireylerin belirli görev ve sorumluluklarının olduğunu ifade etmektedir.

Ogburn (1963), geleneksel ailenin 8 temel görevinden bahsetmektedir:

1. Biyolojik görev, neslin devamını sağlar.

2. Ekonomik görev, bireylerin maddi ihtiyaçlarını sağlar.

3. Koruyuculuk görevi; sevgi, fedakârlık ve güven duygularıyla üyeler birbirini korur. Aile üyelerinin güvenliğini sağlamak için maddi ve manevi zararlara karşı birbirlerine destek olurlar.

4. Psikolojik görev, aile üyelerinin birbirlerine karşı duygusal bağları diğer görevlerin yerine getirilmesinde önemlidir.

5. Eğitim görevi, çocukların yetiştirilmesi.

6. Dini görev, aile, dini bilgilerin çocuğa aktarıldığı ilk yerdir.

7. Boş zamanları değerlendirme görevi,

8. Statü sağlama görevi, ailede çocuğun kişiliği gelişirken, diğer taraftan toplum kuralları ve değerleri, davranış ve tutumları öğrenir. Çocuğu sosyalleştirirken statü sağlama görevini de yapar (Akt. Çimen, 2008).

Görevlerini yerine getiren, aile üyelerinin problemlerine çözüm bulabildiği, aile üyelerinin birbirleriyle iletişimlerinin iyi olduğu aileler sağlıklı olarak tanımlanırken problemlerin çözülemediği, aile üyelerinin iletişimde sorun yaşadığı aileler ise sağlıksız olarak tanımlanmaktadır (Akgül, 2013; Güneş ve Demircioğlu, 2018).

Sağlıklı ailelerin ortak olan yönleri bulunmaktadır. Başarılı, pozitif ve mutlu aile içi ilişkileri vardır. Problemlere nasıl yaklaşacaklarını ve bu problemleri nasıl çözeceklerini bilirler. Çok fazla mantıksal ya da duygusal değil, dengelidirler (Gladdıng, 2017).

Özabacı ve Erkan (2014)'a göre sağlıklı ailelerde aile üyeleri; birbirleriyle duygularını açık bir şekilde paylaşırlar, birbirlerinin benzer olabileceği gibi farklı özelliklerinin de olabileceğinin farkında olurlar, karşılaştıkları problemleri sağlıklı bir şekilde çözebilirler, birbirlerine vakit ayırarak doğru bir şekilde iletişim kurarlar. Bu özellikleri gösteremeyen aileler sağlıksız aile olarak tanımlanabilir.

Sağlıklı ailelerin özellikleri; aile bireylerine ve aileye bağlılık, karşılıklı kıymet bilme-yakınlık, birlikte zaman geçirmeye istekli olma, etkili iletişim örüntüleri, yüksek düzeyde dini/tinsel oryantasyon, kriz durumlarıyla olumlu bir şekilde baş edebilme yetisi, aile bireylerini destekleme/cesaretlendirme, açık-seçik roller olarak ifade edilmiştir (Gladdıng, 2017).

Bireylerin fiziksel, psikolojik, duygusal birçok gereksinimlerini karşıladıkları sağlıklı aile yapısı için en başta çiftler arasında güven ve sevgi bağının olması, çiftin problem çözme becerilerinin ve iletişimlerinin iyi olması gerekmektedir (Canel, 2007).

2.1.4. Aile Yaşam Döngüsü

Aile yaşam döngüsü, bir ailenin geçirdiği değişim sürecini ifade etmektedir (Çamur, 2003). Bu süreç birbirini sürekli tekrarlamayan, dinamik ve değişken bir süreçtir (Özdemir, Vatandaş ve Torlak, 2009).

Aile yaşam döngüsü içerisinde yer alan her evrede bireylerin gerçekleştirmesi gereken gelişim görevleri bulunmaktadır. Bu gelişim görevlerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi evlilik doyumunu olumlu etkilemekle birlikte yerine getirilemeyen gelişim görevleri bir sonraki evreye uyumu zorlaştırmaktadır (Keleş, 2019).

Toplumların kültürleri, değerleri, önem verdiği süreçler birbirinden farklılık gösterdiğinden dolayı aile yaşam döngüsü her toplumda aynı şekilde ortaya çıkmamaktadır. Döngü içerisinde birbirine benzer süreçler olabileceği gibi toplumlara özgü farklı süreçlerde bulunabilmektedir (Selman, 2019). Aile yaşam döngüsü farklı araştırmacılar tarafından farklı aşamalarla ele alınmıştır. Belirtilen her aşamada aile üyeleri adapte olmaları gereken farklı yaşam olaylarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar (Özabacı ve Erkan, 2014).

Aile yaşam döngüsünü ele alan en eski yaklaşım olan Duvall (1957)'ın aile yaşam döngüsünde 8 aşama belirtilmektedir (Akt. Özabacı ve Erkan, 2014).

1) Evli eşler (çocuksuz)

2) Çocuk büyüten aileler (yeni doğan bebekten 30 aylık çocukları olan aileler)
3) Okul öncesi çağında çocukları olan aileler (2,5 yaşından 6 yaşına kadar çocuklar)
4) Okul çağında çocukları olan aileler (6 yaşından 13 yaşa kadar)
5) Ergenlik çağında çocukları olan aileler (13 yaşından 20 yaşına kadar)
6) Çocukları evden ayrılan aileler (ayrılan ilk çocuk ile son ayrılan çocuk)
7) Orta yaş (boş yuva emekliliğe doğru)
8) Yaşlı aile (her iki eşin emekliliği ve ölüme doğru gidiş)

Duvall (1957)'ın aile yaşam döngüsünde belirtilen aşamalar geleneksel ve sağlıklı aile modelini açıklarken, evlenmeden birlikte yaşayan, yeniden evlenen, sadece annenin ya da sadece babanın bulunduğu aileler gibi farklı aile biçimlerini kapsamamaktadır (Özabacı ve Erkan, 2014).

Carter ve McGoldrick (1999) aile yaşam döngüsünü 6 dönem olarak belirtmiştir (Akt. Gladdıng, 2017).

1) Bekar genç yetişkinler-evden ayrılma,
2) Yeni çift,
3) Küçük çocuklu aileler,
4) Ergen çocuklu aileler,
5) Çocukları evden ayrılan aileler,
6) Yaşamın son dönemlerinde ki aileler

Aile yaşam döngüsü içerisinde yer alan dönemlerin her birinde aile üyelerinin aşması gereken bir takım görevleri ve sorumlulukları vardır. Ailenin işlevini koruyabilmesi için bu görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi önemli görülmektedir (Gladdıng, 2017).

Selman ve Uçar (2017), yaptıkları çalışmada Türk toplumundaki aile yaşam döngüsünü;

1) Nişanlılık döngüsü,
2) Yeni evli-çocuksuz aile döngüsü,
3) Küçük çocuklu aile döngüsü,
4) Okul dönemi çocuklu aile döngüsü,
5) Ergen çocuklu aile döngüsü,

6) Evden ayrılan çocuklu aile döngüsü,
7) Boş yuva döngüsü ve
8) Dulluk döngüsü olmak üzere toplam 8 başlık olarak belirlemişlerdir.

Bireylerin tutum, davranış ve yaklaşımlarında değişimlere neden olan olaylara göre belirlenen bu evrelerde bireyler birlikte üstesinden gelmeye çalıştıkları farklı durum ve problemlerle karşılaşmaktadırlar (Selman, 2019).

2.2. EVLİLİK DOYUMU

Evlilik, insanlar arasında kurulan en önemli ilişki türüdür. Evlilik ilişkisinin uzun ömürlü olmasını sağlayan faktörlerin başında evlilik doyumu gelmektedir. Kurulan bazı evlilikler bireylere doyum sağlarken bazı evlilikler ise bireylerin yaşamını olumsuz etkilemektedir. Bireylerin doyum sağlayamadıkları evlilik ilişkisi içerisinde olmaları yaşamlarını birçok yönden olumsuz olarak etkilemektedir (Taşköprü, 2013; Öztahtacı, 2017).

Evlilik bireyin hayatını farklı yönlerden etkileyen bir yaşantıdır. Sağlıklı bir evlilik bireyin hayatını olumlu etkileyerek daha mutlu ve daha doyumlu bir hayat sürmesini sağlamaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013). Daha doyumlu bir hayat için gereken önemli etkenlerden biri olan evlilik doyumu, çiftlerin evliliklerini devam ettirmelerinde önemli bir etkendir (Güngör, 2007).

Evlilik doyumu, bireylerin evlilikteki ihtiyaçlarının ne derece karşılandığıyla ilgili kişisel algılarını ifade etmektedir (Tezer, 1996). Bu nedenle evlilik doyumu, bireylerin öznel yargılarını yansıtmaktadır (Tutarel ve Göztepe, 2012). Alan yazında evlilik doyumuyla ilgili farklı tanımlamalar bulunmaktadır (Merdoğlu, 2019).

Bradbury, Fincham ve Beach (2000)'a göre evlilik doyumu, eşlerin hem birbirleriyle hem de evlilikleriyle ilgili olumlu düşüncelerinin daha fazla olmasıdır (Akt. Güven ve Sevim, 2016).

Vural ve Kalkan (2017)'a göre evlilik doyumu; evli bireylerin evlilikleri hakkında ki algılarını ifade etmektedir.

Hasdemir (2014) evlilik doyumunu ''evlilik içinde yaşanan çatışmaların ve sorunların fark edilmesi ve anlaşılabilmesi için gerekli olan tatmin edici ilişkiler'' olarak tanımlamaktadır.

Sokolski ve Hendrick (1999)'e göre evlilik doyumu *''evlilik kurumunun içinde varlığını sürdüren çevresel (eşlerin kararlarda eşitliği, baskınlığı, kazanç, çalışma, problemleri paylaşma vs.) ve kişisel (eşlerin birbirine karşı gösterdiği sevgi tarzı, tutumu, cinsel doyum, iletişim biçimi, eşlerin birbirlerine kendilerini ifade etmesi) boyutlardan eşlerin elde ettiği psikolojik tatmin''*dir (Akt. Şen, 2015).

Evlilik doyumunu etkileyen birçok faktör bulunmaktadır (Atan ve Buluş, 2019). Eşlerin kendileri ve birbirleri hakkındaki düşünceleri, birbirlerinden ne beklediklerinin açık bir şekilde ifade edilmesi bireylerin evliliklerinden aldıkları doyumu etkilemektedir (Şen, 2015). Benzer şekilde bireylerin evlilikleri hakkındaki kişisel algılarının ve evliliklerinde bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasının evlilik doyumu üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Güngör, 2007). Eşlerin birbirlerine her konuda destek olması bireylerin hem ruh sağlığını hem de evliliklerinden aldıkları doyumu olumlu etkilemektedir (Çiftçi, Erus ve Seydooğulları, 2019). Evli çiftlerin birlikte geçirdikleri zamanın niteliği ve niceliği evlilik doyumu üzerinde etkili olmaktadır. Çiftin birbirine zaman ayırmaması ve birlikte yapmaktan keyif aldıkları aktivitelerin olmaması evlilik doyumunu olumsuz etkilemektedir (Kanburoğlu, 2019). Evlilik doyumunun, eşlerin birbirleriyle nasıl ilişki kurdukları, evliliklerinden ne bekledikleriyle bağlantılı olduğu görülmektedir (Zelal, 2018).

Çiftlerin ilişkilerinden aldıkları doyumun yükselmesi, ilişkinin geleceğini ve bireylerin mutluluğunu olumlu yönde etkilerken bu doyumun azalması, ilişkinin sonlanmasına neden olabilmektedir (Sümer, 2017). Eskin (2012), çiftlerin boşanmasında evlilik doyumlarının azalmasının önemli bir rol oynadığını belirtirken iki bireyi bir arada tutan en önemli etkenin evlilik doyumu olduğunu ifade etmektedir. Çiftlerin psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmeleri, evliliklerinin devamlılığını sağlayabilmeleri, sağlıklı ve mutlu bir aile ortamının oluşabilmesi için bireylerin evliliklerinden aldıkları doyumun fazla olması gerekmektedir. Aynı zamanda artan

evlilik doyumu, eşlerin psikolojik sağlıklarına da olumlu bir şekilde yansımaktadır. Aile yaşamı için bu denli önemli olan evlilik doyumu, eşlerin birbirleriyle iyi iletişim kurabilmelerine ve evliliklerinde ki uyuma bağlı olarak ortaya çıkmaktadır (Sardoğan ve Karahan, 2005; Akdağ ve Çankaya, 2015).

Bireylerin evlilik doyumunun artmasında, yaşadıkları problemlerin sağlıklı bir şekilde ele alınarak üstesinden gelebilmeleri için gerekli olan problem çözme becerilerinin kullanılması ve aralarındaki iletişimin daha iyi duruma getirilmesi önemlidir (Canel, 2007). Aksi takdirde evliliklerinden doyum alamayan bireyler zaman içerisinde boşanma yolunu seçmekte ve bu durum sadece boşanan bireyleri değil aile üyelerini, kendi ailelerini ve içinde bulundukları toplumu olumsuz olarak etkilemektedir (Taşköprü, 2013).

2.2.1. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Evlilik doyumunu etkileyen faktörlerin bilinmesi, günümüz koşullarında ki evlilik ilişkilerinin daha sağlıklı bir şekilde ilerlemesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi açısından çok önemli görülmektedir (Sümer, 2017).

Bireylerin sahip olduğu özelliklerle ve içinde yaşadıkları toplumla bağlantılı olan evlilik doyumu birçok faktörden etkilenmektedir. Eşler arası iletişim, bireylerin kişilik özellikleri, evlilikleri hakkındaki düşünceleri, benzer değerlere sahip olmaları gibi özellikler evlilik doyumunu etkilemektedir (Arvas ve Hökelekli, 2017; Atan ve Buluş, 2019). Bunların yanı sıra; evliliğin biçimi, süresi, eşlerin yaşı, eğitim düzeyleri, çocuk sahibi olup olmadıkları, eşlerin cinsiyeti, eşlerin fiziksel ve psikolojik sağlığının yerinde olması, cinsel yaşam memnuniyeti, algıladıkları eş desteği, eşlerin problem çözme becerilerine sahip olmaları ve olumlu iletişim şekilleri göstermeleri gibi faktörlerin evlilik doyumunu etkilediğini gösteren çalışmalar vardır (Çağ ve Yıldırım, 2013; Sancaktar, 2016).

Evlilik ilişkisinde bireylerin kendilerini doğru bir şekilde ifade etmeleri ve birbirlerinin isteklerini dikkate almaları ilişkiyi olumlu etkileyerek evlilik doyumunun

artmasını sağlamaktadır. Özellikle doğru iletişim kurabilmenin evlilik doyumunu arttırıcı etkide bulunduğu görülmektedir (Gürer, 2019).

Eskin (2012), iletişimde yaşanan sorunlar, ilgi ve ihtiyaçlarına karşılık bulamama, eş tarafından anlaşılamama gibi faktörlerin erkeklerde evlilik doyumunu azaltıcı; çocuk sahibi olmanın ise erkeklerde evlilik doyumunu arttırıcı özellikte olduğunu belirtmektedir. Kadınlarda ise duygu ve düşüncelerini rahatlıkla paylaşamama, yaşanan iletişim problemleri evlilik doyumunu azaltıcı; kadınların daha geç yaşta evlenmelerinin ise evlilik doyumunu arttırıcı özellikte olduğunu ifade etmektedir.

Evlilik doyumunu etkileyen faktörler yapılan çalışmalarda şu şekilde belirtilmiştir (Akt. Canel, 2007).

1) Eşler arasında kurulan duygusal bağ,
2) Kullandığı iletişim tarzı,
3) Çatışma çözme becerilerinin kullanılıp kullanılmaması,
4) Şiddetin varlığı,
5) Eşlerin birlikte zaman geçirmesi,
6) Maddi konularla ilgili yaşanan anlaşmazlıklar,
7) Cinsel doyumsuzluk,
8) Evlilikte cinsiyet rollerinin ve rol beklentilerinin karşılanması,
9) Çiftlerin kendi ailelerinden ilişkilerine taşıdıkları özellikler,
10) Çocuklardan kaynaklanan problemler.

Tarhan (2005) evlilik doyumunu etkileyen psikolojik ihtiyaçları 12 başlık altında ele almaktadır.

1. Sevmek ve sevilmek ihtiyacı,
2. Güvenmek ve güvenilmek ihtiyacı,
3. İlgi ve destek görme, istendiğini hissetme ihtiyacı,
4. Terk edilmeyeceğine inanma ihtiyacı,
5. Önem ve değer verilme ihtiyacı,
6. Korunma ve güvenlik ihtiyacı,
7. Açık iletişim ihtiyacı,
8. Cinsel mutluluk ihtiyacı,

9. Kişisel özgürlük ihtiyacı,
10. Ana-baba olma ihtiyacı,
11. Eğlenme ve finansal eşitlik ihtiyacı,
12. Kendini geliştirme ve manevi değerler ihtiyacı.

2.2.2. Evlilik Doyumunu Açıklayan Kuramlar

2.2.2.1. Sosyal Mübadele Kuramı

İlk defa Bau tarafından kullanılan sosyal mübadele kavramı zamanla sosyal psikologlar tarafından önemli görülen bir kavram haline gelmiştir (Şimşek, 2014). Thibaut ve Kelley tarafından geliştirilen kuramda; ilişkinin başlaması, devam etmesi ve sonlanması ele alınmaktadır (Hovardaoğlu, 1996). İlişki içerisinde bireyleri mutlu eden her türlü özellik ödül olarak değerlendirilirken bu ödüle ulaşmak için çıkılan yolda bireyin karşılaştığı bütün sıkıntılar bedel olarak değerlendirilmektedir (Aydın, 2017).

Sosyal mübadele kuramı içerisinde bireylerin ilişkiden aldıkları doyum ve ilişkiye bağımlılıkları farklı özellikleri kapsayan kavramlar olarak ifade edilmektedir. İlişki içerisinde bireysel değerlendirmeler sonucu oluşan ve ilişkiden doyum alma veya almama boyutları arasında tam ortada bulunan nokta ‘‘Karşılaştırma Düzeyi’’ olarak ele alınmaktadır. Bireylerin ilişkilerinden elde ettikleri sonuçlar karşılaştırma düzeyinin üzerinde ise ilişkiden doyum aldıkları, eğer altında ise ilişkiden doyum alamadıklarının göstergesidir. ‘‘Seçenekler İçin Karşılaştırma Düzeyi’’ olarak tanımladıkları kavramı da bireylerin ilişkilerinden aldıkları doyum ile başka bir ilişkide alacakları doyumu karşılaştırmalarının orta noktası olarak ifade etmektedirler. Bireyler ilişkiyi devam ettirip ettirmeme kararını ‘‘Karşılaştırma Düzeyi’’ ve ‘‘Seçenekler İçin Karşılaştırma Düzeyi’’ sonucunda vermektedirler. Karşılaştırma sonuçları bireyler için olumluysa yani mevcut ilişkilerinde aldıkları doyum olası ilişkiden alacaklarını düşündükleri

doyumdan daha yüksekse ilişkiyi devam ettirdikleri, aksi durumda ise ilişkiyi sonlandırdıkları belirtilmektedir (Hovardaoğlu, 1996).

2.2.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Bireylerin sosyal çevre içerisinde diğer insanları gözlemleyerek ve onları taklit ederek öğrendiği varsayımına dayanan sosyal öğrenme kuramına göre bireyler, çevresindeki kişilerden onay beklemektedir (Orhan ve Dağcı, 2015). Kadın ve erkeğin evlilik ilişkilerinde göstermiş olduğu davranışların, tutumların ve rollerin ebeveynlerinin davranışlarıyla benzer olduğu belirtilmektedir. Sosyal öğrenme kuramına göre bireyler, anne ve babasından gördüklerini taklit ederek yetişkin yaşamına yansıtmaktadırlar. Gözlemledikleri ebeveyn örüntülerini kendi evlilik ilişkilerinde ortaya çıkarmaktadırlar (Bandura, 1977).

2.2.2.3. Yükleme Kuramı

Bradbury ve Fincham (1992) tarafından geliştirilen kuramda evlilik doyumu nedensel ve sorumluluk yüklemeleri olarak iki şekilde ele alınmaktadır. Yaşanan olayla ilgili açıklamaların, olayı meydana getiren nedenlerin ele alındığı nedensellik yüklemeleri odak, kontrol, devamlılık ve genetik olmak üzere dört boyut olarak ele alınmaktadır. Sorumluluk yüklemelerinde ise yaşanan problemde hangi tarafın rolünün daha fazla olduğu, problemin isteyerek mi yoksa farkında olmadan mı çıkarıldığı gibi özellikler ele alınmaktadır (Akt. Akça, 2013).

2.2.2.4. Sistem Yaklaşımı

Sistem yaklaşımı kuramına göre aile, sosyal çevrede ilişki kurulan kişilerden bağımsız değildir ve bu çevre tarafından etkilenmektedir. Bireylerin evliliklerinden aldıkları doyum da çevre ile olan ilişkilere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Aile sistemi içerisinde; eşler arasındaki ilişki, anne ve babanın çocuklarla olan ilişkisinden oluşan birden çok alt sistem bulunmaktadır. Alt sistemler arasında ki ilişkiler ne derece sağlıklı ve iyiyse aile de o kadar sağlıklıdır. Sistem yaklaşımına göre eşlerin birbiriyle anlaşabilmesi, birbirlerinin sahip oldukları özellikleri kabul ederek birbirlerinin istek ve ihtiyaçlarına duyarlı olmaları evlilik doyumunu etkileyen özellikler arasında yer almaktadır (Kalkan, 2020).

2.2.2.5. Kişilerarası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı

Kişilerarası iletişime dair sosyal biliş kuramına göre evlilik ilişkisinde eşini diğer insanlarla kıyaslamayarak eşini tüm özellikleriyle kabul eden bireyler evliliklerinden daha fazla doyum almaktadır (Gökmen, 2001).

2.2.3. Evlilik Doyumuyla ilgili Yapılan Araştırmalar

Tezer (1996)' in evlilik ve iş doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında; eşle çatışmanın sıklığı ve çatışmanın yarattığı gerginlik azaldıkça evlilik doyumunun arttığı, iş doyumu ve yaş arttıkça evlilik doyumunun da arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Koçak (2008), okul yöneticilerinin evlilik doyum düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelediği çalışmasında yaş ve evlenme şekillerine göre evlilik doyumlarının anlamlı farklılık gösterdiği ancak cinsiyet, çalıştıkları yerleşim birimi, evlilik süreleri, ilk ve ikinci evlilik olması ve çocuk sayılarına göre evlilik doyumlarının anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır.

Eskin (2012), evlilik terapisi için başvuran çiftlerin evlilik doyumu ve evlilik terapisi hakkında ki görüşleriyle ilişkili etmenleri incelediği çalışmasında erkeklerin evlilik doyumunu; eşle iletişimde eşin olumsuz davranışları ve toplam şiddet puanı olumsuz, çocuğun olması ise olumlu olarak etkilediği görülmüştür. Kadınlarda ise toplam şiddet puanı ve eşle iletişimde korku evlilik doyumunu olumsuz etkilerken, geç evlenme ise olumlu olarak etkilemektedir.

Kubat (2012), evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisini incelediği çalışmasında aldatma eğilimi ile evlilik doyumu arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada evlilik doyumu ile maddi durum, evlilik süresi ve çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya konmuştur.

Akça (2013) tarafından aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisinin incelemek amacıyla yapılan çalışmada; aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumunu, evlilikte sorun çözme becerisini ve psikolojik iyi oluş düzeylerini geliştirdiği bulgusuna ulaşmıştır.

Çağ ve Yıldırım (2013) tarafından evlilik doyumunu yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan araştırmada; evlilik doyumu ile algılanan eş desteği, cinsel yaşam memnuniyeti arasında pozitif yönde, evlilik doyumu ile eğitim düzeyi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Yine aynı çalışmada cinsiyet, çocuk sayısı, evlilik süresi, eşler arasındaki yaş farkı, gelir düzeyi ve evdeki sorumlulukları paylaşma değişkenlerinin evlilik doyumunu yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Canbulat ve Çankaya (2014); evlilikte problem çözme becerisi, evlilik doyumu ve kontrol odağı değişkenlerinin evli bireylerin öznel iyi olma düzeylerini yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada bu değişkenlerin her birinin

evli bireylerin öznel iyi olma düzeylerini anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akdağ ve Çankaya (2015), evli bireylerde psikolojik iyi oluşu yordayan değişkenleri inceledikleri çalışmalarında benlik saygısı ve evlilik doyumunun evli bireylerin psikolojik iyi oluşunu anlamlı derecede yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Buluş ve Bağcı (2016) tarafından evlilik doyumunu yordama da aile yılmazlığı ve iletişim becerilerinin rolünü inceledikleri çalışmada kadın ve erkek evlilik doyumunun, mücadelecilik-meydan okuma, öz-yetkinlik ve yaşama bağlılık aile yılmazlığı alt boyutları ve ego geliştirici dil, etkin dinleme, kendini tanıma-açma, empati ve ben dilini kullanma iletişim becerileri ile pozitif yönde ilişkili olduğu, kadın ve erkek yılmazlık düzeyleri ve iletişim becerilerinin birlikte evlilik doyum değişkenliğini anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Bulgulara göre kadın evlilik doyumunun en güçlü yordayıcıları aile yılmazlığının öz yetkinlik alt boyutu ile ben dili iletişim becerisi; erkek evlilik doyumunun en güçlü yordayıcıları ise aile yılmazlığının yine öz yetkinlik alt boyutu ile ego geliştirici dil iletişim becerisi olmuştur.

Kendir ve Demirli (2016)'nin evlilik doyumu üzerinde anne baba tutumunun etkisini inceledikleri çalışmada; anne babanın demokratik tutumunun evlilik doyumunu arttırdığı, otoriter ve korumacı anne baba tutumunun evlilik doyumu ile ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Güven ve Sevim (2016), ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücünü inceledikleri çalışmalarında evlilikte problem çözme becerileri ve gerçekçi olmayan ilişki beklentilerine yönelik bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumunu yordadığı görülürken, bireylerin yaş ve cinsiyetleri ile evlilik doyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Kabasakal ve Soylu (2016), evli bireylerin evlilik doyumunu cinsiyet ve eş desteğine göre inceledikleri çalışmalarında eş desteği ve evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken cinsiyet ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Yıldız ve Baytemir (2016)'in evli bireylerde evlilik doyumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide benlik saygısının aracı rolünü inceledikleri çalışmalarında; evlilik

doyumunun yaşam doyumunu ve aracı değişken olan benlik saygısını yordadığı, benlik saygısının da yaşam doyumunu yordadığı görülmüştür.

Vural ve Kalkan (2017), evlilikte algılanan sorun çözme becerilerini ve evlilik doyumunu etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada; evlilikte sorun çözme, ekonomik durum ve evlilik süresi değişkenlerinin evlilik doyumunu etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Akça ve Yukay (2017); aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisini incelemek için yaptıkları araştırma sonucuna göre, aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumlarını, evlilikte sorun çözme becerilerini ve psikolojik iyi oluş düzeylerini geliştirdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Kasapoğlu, Kutlu ve Durmuş (2017) tarafından evli bireylerde olumlu kişilerarası ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide evlilikte öz yeterliliğin aracı rolünü belirlemek amacıyla yapılan çalışmada olumlu kişilerarası ilişki tarzının evlilik doyumunu ve evlilikte öz yeterliği yordadığı, olumlu kişilerarası ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide evlilikte öz yeterliğin kısmi aracı rol üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışkan (2017)'ın evli bireylerin aile işlevsellikleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında evlilik doyumu ile aile işlevselliği ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Erdoğan ve Uslu (2018), evli bireylerin evlilik doyumu ve merhamet düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada erkeklerin evlilik doyum puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu, evlilik doyumu ve merhamet alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde sevecenlik puanları yüksek olan katılımcıların evlilik doyumu puanlarının yüksek olduğu ve bağlantısızlık alt boyutu puanları yüksek olan katılımcıların ise evlilik doyumu puanlarının düşük olduğu bulunmuştur.

Parlar ve Akgün (2018); evli bireylerin bilinçli farkındalık düzeyleri ile evlilik doyumları ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada bilinçli farkındalık düzeyleri, evlilikte problem çözme ve evlilik doyumu düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu ve evlilikte problem çözmenin evlilik doyumunu yordadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Çiftçi, Erus ve Seydooğulları (2019) eş desteği ile evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, evli bireylerin eş desteğinin evlilik doyumlarını ve psikolojik iyi oluşlarını anlamlı olarak yordadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Atan ve Buluş (2019), aile iletişim becerileri psikoeğitim programının eşlerin evlilik doyumuna etkisini inceledikleri çalışmasında deney grubunda psikoeğitim programı sonrasında evlilik doyumu test puanlarının anlamlı düzeyde yükseldiği; kontrol grubu eşlerinin evlilik doyumu ön ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı; deney grubunun evlilik doyumu son test puan ortalamasının kontrol grubundan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tekin ve Kalkan (2019); evli bireylerin evlilik değerleri, evlilik doyumu ve evlilik tipleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada evlilik değeri ile evlilik doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Evlilik tipleri (geleneksel tip, ilişkili özerk tip ve özerk tip) ile evlilik doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca evlilik değerleri ve evlilik tipleri birlikte bireylerin evlilik doyumlarını anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur.

Erdem (2019)'ın evli bireylerin çatışma çözüm stillerine göre evlilik doyumunu incelediği araştırmasında; bireylerin kullandıkları çatışma çözüm stillerine göre evlilik doyumlarının değiştiği, olumlu çatışma çözüm stiline sahip olan bireylerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Geri çekilme çatışma çözüm stiline sahip evli bireylerin evlilik doyumlarının olumlu çatışma çözüm stiline sahip olanlardan anlamlı derecede düşük olumsuz çatışma çözüm stiline sahip olanlardan ise anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmanın diğer bulgularına göre bireylerin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, aylık gelirlerine göre evlilik doyumlarının farklılaştığı görülmüştür. Erkeklerin evlilik doyumunun kadınlardan daha yüksek olduğu, ilköğretim mezunu bireylerin lise, lisans, lisansüstü mezunu olan bireylere göre evlilik doyumlarının daha düşük olduğu, aylık geliri 2000tl altında olan bireylerin evlilik doyumunun aylık geliri 4001tl-6000tl ve 8001tl olan bireylerden daha düşük olduğu sonucu bulunmuştur. Ancak bireylerin evlilik süresine göre evlilik doyumlarının farklılaşmadığı görülmüştür. Evli bireylerin problem çözme becerileri ile evlilik doyumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Gürer (2019)'in evli bireylerde eşe kendini açma ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, evli bireylerde evlilik doyumu ile eşe kendini açma arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Kafkaslı (2019), evli bireylerde problem çözme becerisi ve evlilik doyumu ile somatizasyon arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, evli bireylerin problem çözme becerisi arttıkça evlilik doyumunun da arttığı görülürken bireylerin somatizasyon düzeyleri arttıkça evlilik doyumu ve problem çözme becerilerinin azaldığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Koyuncu (2019), evli bireylerde öznel mutluluk ve ilişkisel mutluluğun evlilik doyumuna etkisini incelediği çalışmasında; eşlerin eğitim düzeylerinin, flört ederek evlenmiş olmalarının, eşlerin her ikisinin de çalışmasının öznel mutluluk ve ilişkisel mutluluk düzeylerini arttırdığı, aynı zamanda öznel mutluluğun ve ilişkisel mutluluğun evlilik doyumunun anlamlı yordayıcısı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Kalkan (2020), öğretmenlerde evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında evlilik doyum düzeyi ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu, evlilik doyum düzeyi yükseldikçe psikolojik iyi oluş düzeyinin de yükseldiği bulgusuna ulaşmıştır.

Yılmaz (2020), eşle yaşanan sorunlar ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında eşle yaşanan sorunların evlilik doyumunun yordayıcısı olduğu, eşle yaşanan sorunlar ile evlilik doyumunun kişisel özelliklerden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

2.3. PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ

2.3.1. Problem Kavramı

Problem, hedefe ulaşmak için gidilen yolda karşılaşılan engeller olarak ifade edilmektedir (Açıkgöz, Tetik ve Yalçın, 2010). Dilimizde ‘‘sorun’’ olarak da ifade edilmektedir (Kayış, 2019).

2.3.2. Evlilikte Yaşanan Problemler

Canel (2012) evlilikte sıklıkla yaşanan sorunları 14 başlık altında toplamıştır:

1. Eşlerin çatışma ve sorun çözme becerilerinde eksiklikler
2. Evliliğe yönelik gerçekçi olmayan beklentiler,
3. Ailedeki rol dağılımı konusunda eşlerin birbirlerinden farklı beklentilere sahip olmaları (kimin yemekleri yapacağı, kimin ev dışında çalışacağı, kararları kimin alacağı vb.),
4. Cinsiyet farklılıkları (kadınlar ve erkeklerin ilgi, davranış, alışkanlık vb. genel farklılıkları),
5. Ekonomik sorunlar (mevcut paranın nereye harcanacağı, ne kadar para harcanacağı, ne kadarının biriktirileceği vb.),
6. Eşlerin aralarındaki iletişimin yetersiz veya hatalı olması,
7. Akrabalara ilişkin sorunlar,
8. Cinsel sorunlar (cinsellik hakkındaki beklentileri ifade edememek, zorlayıcı tavırlar vb.),

9. Çocukların büyütülmesi ve disiplini ile ilgili fikir ayrılıkları (çocuğun gideceği okul konusunda görüş farklılıkları, eşlerden birinin diğerinin çocuğu şımarttığını düşünmesi vb.),
10. Din, mezhep, kültür, değer, politik görüş farklılıklarından kaynaklanan sorunlar,
11. Eşlerin birbirlerine yeterince zaman ayıramamaları,
12. Eşlerden birinde alkol, uyuşturucu, kumar vb. bir bağımlılık bulunması,
13. Eşlerden birinin psikolojik sorunlarının olması,
14. Özel konular (çiftin çocuk sahibi olamaması, çocuk sayısı hakkında anlaşamamak, eşlerden birinin iş kolik olması, aldatma, vb.)

2.3.3. Problem Çözme Becerileri

Diğerleriyle bir arada yaşayan insanların hiçbir problemin yaşanmadığı bir ilişki kurabilmeleri pek mümkün değildir. Evlilik ilişkisi içerisinde farklı sebeplerden dolayı problemler yaşanabilmektedir. Önemli olan yaşanan bu problemlerin üstesinden gelebilecek sağlıklı çözüm yolları bulabilmektir (Çelenoğlu, 2011; Sevim, 2016). Bir başka ifadeyle bireylerin yaşadıkları problemlere yönelik problem çözme becerisine sahip olmaları gerekmektedir. Problem çözme becerisine sahip olan çiftler için yaşadıkları problem durumu ilişkilerinin gelişimine katkı sağlayabilmektedir (Şen, 2015). Bireyler problem çözme esnasında problemi objektif değerlendirememe, doğru iletişim kuramama, alışıldık düşünce ve davranışlardan vazgeçememe gibi birçok sorunla karşılaşabilmektedir (Kayış, 2019). Bu nedenle problem çözme becerileri farklı durumlardan etkilenmekle birlikte yaşanılan problem karşısında bireyin davranışlarını da yönlendiren önemli bir beceridir (Kafkaslı, 2019).

Problem çözme becerisi araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Deci ve Ryan (2008), ‘*‘evlilikte sorun çözme becerisini, eşlerin sorunların üstesinden gelebilme gücü ve bununla ilgili sergiledikleri davranışlar’’* şeklinde tanımlarken; Dwyer (2005), ‘*‘problemin ne olduğunun net bir şekilde tanımlanması, problem üzerinde tartışma, alternatif çözümler üretme ve bu konular*

üzerinden aile üyelerinin problemlerle başa çıkabilmelerine yardım etme süreci'' olarak ifade etmektedir (Akt. Şen, 2015).

Problemlerin yaşanmadığı bir aile yapısının olmadığı, sağlıklı ailelerde de problemlerin yaşandığı ancak bu ailelerin karşılaştıkları problemlerin üstesinden gelebilme becerisine sahip oldukları ve aile üyelerinin birbirleriyle olan iletişimlerinin de iyi olduğu belirtilmektedir (Şen, 2015).

Evlilik içerisinde çeşitli problemlerle karşılaşan çiftler kullandıkları problem çözme becerileriyle ilişkinin gelişimine katkı sağlamaktadırlar (Akça ve Yukay, 2017). Evlilik ilişkisi içerisinde eşlerin yaşadığı problemlerin ortaya çıkartılarak doğru bir şekilde çözümlenmesinin evlilik doyumu üzerinde olumlu bir etkisi bulunmaktadır (Çelik ve İnanç, 2009). Evlilik içerisinde çok fazla problem yaşanması ve bu problemlerin sağlıklı bir şekilde çözülememesi bireylerin evlilik doyumunun azalmasına ve ilişkinin zaman içerisinde sonlanmasına neden olabilmektedir (Taşköprü, 2013). Çiftlerin yaşadıkları problemleri sağlıklı bir şekilde çözebilmelerine yönelik eğitim verilmesi, evliliğin devamlılığı için önemli görülmektedir (Uşaklı, 2010). Bireylerin evliliklerinde yaşadıkları problemler ve bunlara karşı gösterdikleri problem çözme becerileri, evlilik doyumunda önemli rol oynayarak ilişkinin geleceğini belirlemektedir (Erdem, 2019). Bireylerin iyilik hali üzerinde, problem çözme becerisine sahip olmalarının ve evlilik doyumunun önemli etkisi bulunmaktadır (Akça ve Yukay, 2017).

2.4.İLETİŞİM BECERİLERİ

2.4.1. İletişim

Evlilik doyumuyla ilişkili olan önemli değişkenlerden biri de çiftler arasındaki iletişimdir (Gürer, 2019). Duygu ve düşüncelerin diğer kişilere iletilmesinin en temel yolu iletişimdir. İletişim, kurulan ilişkilerin vazgeçilmez bir unsuru olarak karşımıza

çıkmaktadır (Orta, 2009). İnsanlar arasında gerçekleşen etkileşim ve iletişim doğumla başlar, belli aşamalardan geçer ve değişerek hayat boyu devam eder. Hayat boyunca kullanılacak her türlü bilgi iletişim yoluyla öğrenilir ve iletişimle ilgili problem yaşayan insanlar hep diğerlerine bağımlı kalır (Özbey, 2011).

İletişim kavramı, dilimize Latince communication kelimesinden geçmiş ve bilginin gönderici tarafından alıcıya aktarılması sürecini ifade etmektedir. Diğerleriyle bir arada yaşayarak varlığını devam ettiren insanlar için vazgeçilmez bir unsur olan iletişim, kurulan ilişkilerin de temelini oluşturmaktadır (Uçansu, 2019; Kavak, 2018). Bazı gereksinimler sonucu ortaya çıkan iletişim, insanlar arasında ki etkileşimi başlatması yönüyle önemlidir. İletişim sadece sözel ifadeleri değil hislerimizi, düşüncelerimizi ve tüm duygularımızı karşı tarafa iletmeye yardımcı olan sözel olmayan durumları da kapsamaktadır (Karabela, 2020). İnsanların birbirlerinin duygu ve düşüncelerini anlaması, kurulan iletişimle gerçekleşir (Gündüz, 2014). Kurulan ilişkilerde bu denli önemli olan iletişim, hayatın her alanına etki etmektedir (Çalapkulu, 2015).

İletişim, farklı araştırmacılar tarafından değişik şekillerde ifade edilmektedir (Özbey, 2011). Özbey (2011) iletişimi, "bireyin kendini ifade etmesi" olarak tanımlarken; Orta (2009) iletişimi, belirlenen hedef doğrultusunda ortaya çıkan süreç olarak değerlendirirken belirli bir amacı olmayan kişilerin iletişim kurmaya da gerek duymayacağını belirtmektedir. Atan ve Buluş (2019)'a göre iletişim, duygu ve düşüncelerin diğerlerine aktarılmasıdır. İletişim yoluyla duygularını ve düşüncelerini diğerleriyle paylaşan insanlar arasında yakınlık duygusu gelişerek etkileşim ortamı oluşmaktadır (Özbey, 2011).

Bireyler, günlük yaşamlarında kullandıkları iletişim özelliklerini evlendiklerinde evlilik ilişkisine de yansıtmaktadır. Diğer insanlarla sağlıklı bir ilişki sürdürebilen bireyler bu durumu evliliklerine olumlu bir şekilde yansıtabilirken, diğerleriyle kurulan ilişkilerde yaşanan problemler benzer şekilde evlilik ilişkisinde de sorunlara neden olabilmektedir (Sardoğan ve Karahan, 2005).

2.4.2. İletişim Becerileri

İletişim becerilerine sahip olma, sosyal yaşamda kurulan tüm ilişki biçimleri için önemli görülmektedir (Korkut, 2005). Özellikle bireylerin evliliklerinden aldıkları doyumu ve mutluluğu etkileyen önemli faktörlerden biri de kullandıkları iletişim becerileridir (Yalçın, 2014). Evlilik ilişkisi üzerinde iletişimin önemli bir etkisinin olduğu ve bireylerin kullandıkları iletişim becerilerinin evlilikten aldıkları doyumu büyük ölçüde etkilediği ifade edilmektedir (Derebaşı, 2004). Benzer şekilde Hasdemir (2014), evli bireylerin birbirleriyle kurdukları ilişkinin ve kullandıkları iletişim becerilerinin evlilik doyumlarını ve evlilikteki mutluluklarını etkilediğini belirtmektedir.

İletişim yetilerini etkili bir şekilde kullanan kişiler; sağlıklı bir iletişimin oluşabilmesi için dikkatlerini konuştukları kişiye verirler, karşılarındaki kişinin beğenilen yönlerine odaklanırlar ve iletişim sürecine bizzat katılırlar. Bu kişiler kendilerini tanırlar ve kendi duygu ve düşüncelerini olduğu gibi paylaşmaya önem verirler. Karşıdaki kişiyi anlamaya çalışarak düşüncelerini karşı tarafa doğru bir şekilde iletmeye çabalarlar. Bireyler, karşıdaki kişinin istenmeyen davranışlarının değişimi için bu davranışların kendilerinde oluşturduğu duyguyu karşı tarafa anlatmaya çalışırlar (Atan ve Buluş, 2019).

Buluş, Atan ve Sarıkaya (2017) etkili iletişim becerilerini 5 başlık altında ele almaktadır:

1) Egoyu destekleyici dil,
2) Etkin dinleme,
3) Kendini tanıma-kendini açma,
4) Empati,
5) Ben dili.

Egoyu geliştirici dil, bireyin olumlu yönlerini öne çıkartarak bunlarla ilgili konuşmayı; etkin dinleme, karşımızdaki kişi konuşurken sözel veya sözel olmayan

ifadelerle onu dinlediğimizi belli etmeyi; kendini tanıma-açma, bireyin kendi özelliklerinin farkına vararak ilişki içerisinde bunları açık bir şekilde göstermeyi; empati, karşımızda ki kişinin duygu ve düşüncelerinin bizim tarafımızdan anlaşıldığını göstermeyi; ben dili ise karşımızda ki kişinin konuşmalarının bizde ortaya çıkardığı duyguları ifade etmeyi kapsamaktadır (Buluş, Atan ve Sarıkaya, 2017). Bireylerin evliliklerinden aldıkları doyum, bu becerilerden etkilenmektedir (Atan ve Buluş, 2019).

Bireylerin kullandıkları iletişim becerileri, kendilerini doğru ifade edebilmeleri ve birbirlerini doğru anlamaları açısından evlilik yaşamını önemli ölçüde etkilemektedir. Doğru bir iletişim, yeri geldiğinde konuşmayı yeri geldiğinde ise karşıdakini anlamaya yönelik etkin bir şekilde dinlemeyi içermektedir. Böyle bir dinleme, bireyler arasında olumlu etkileşim oluşturarak var olan problemlerin doğru bir şekilde çözülebilmesine katkıda bulunmaktadır (Ersanlı, 1990).

Evlilik ilişkisinde çiftlerin kullandıkları iletişim becerileri, evliliğin yapısını etkilemektedir. Sağlıklı iletişim kurabilme, evlilik doyumunu ve ilişkiden duyulan mutluluğu da beraberinde getirmektedir (Atan ve Buluş, 2019). İletişim becerilerine sahip olan bireyler evliliklerinde mutlu olurken evlilik doyumları da yüksek olmaktadır. Ancak bireylerin iletişim becerilerindeki eksiklik, evlilik doyumunun azalmasına ve evliliğin boşanmayla sonuçlanmasına neden olmaktadır (Eskin, 2012). Benzer şekilde çifterin evliliklerinden doyum alabilmeleri için sağlıklı bir iletişim kurmaları önemli bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır (Gürer, 2019). Evlilik doyumuyla ilgili yapılan çalışmalar, iletişim becerilerini kullanabilen çiftlerin evlilik doyum düzeylerinin benzer şekilde yüksek olduğunu göstermektedir (Atan ve Buluş, 2019).

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırma yönteminin ele alındığı bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, veri toplama araçları, verilerin analizi hakkında bilgi verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırmada, evli bireylerin evlilik doyumlarının yordayıcısı olarak problem çözme becerileri ve iletişim becerileri incelenmiştir. Araştırma konusuyla ilgili olarak evli bireylerin evlilik doyumu, problem çözme becerileri, iletişim becerileri ile ilgili yapılan araştırmalar incelenerek alan yazın taraması gerçekleştirilmiştir.

Betimsel bir araştırma olan bu çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeliyle yürütülmüştür. İlişkisel tarama modelinde amaç iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte bir değişimin olup olmadığını veya bu değişimin derecesini belirlemektir (Karasar, 2003).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni 18 yaş ve üzerinde evli olan tüm bireylerden oluşmaktadır. Bu evrenden seçkisiz örnekleme yolu ile seçilen, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden ve anket sorularına eksiksiz yanıt veren 375'i kadın, 76'sı erkek olmak üzere toplamda 451 evli birey araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Seçkisiz örnekleme yönteminde, evrende ki herkesin eşit seçilme olasılığı vardır ve birinin seçilmesi diğer kişinin seçilme şansını etkilememektedir. Seçkisiz örnekleme yöntemi diğer yöntemlerle kıyaslandığında örneklemin evreni temsil etme gücünün en fazla olduğunu yöntemdir (Özen ve Gül, 2007). Evreni temsil etme gücünün yüksek olmasından dolayı yapılan bu araştırmada, seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, araştırmaya katılan bireylerin bazı demografik bilgilerini edinmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ''Kişisel Bilgi Formu'', evli bireylerin evlilik doyumunu ölçmek için ''Evlilik Yaşamı Ölçeği'', problem çözme becerilerini ölçmek için ''Evlilikte Problem Çözme Ölçeği'', iletişim becerilerini ölçmek için ''İletişim Becerileri Ölçeği'' olmak üzere toplam 4 adet veri toplama aracı kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada, araştırmaya katılan evli bireylerin bazı kişisel bilgilerini belirlemek için ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra uzman ve danışman onayı alınarak araştırmanın amacına uygun şekilde araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bu formda bireylerin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyleri, çalışma durumları, gelirleri, kaç yıldır evli oldukları, eşleriyle nasıl evlendikleri ve çocuklarının olup olmadığıyla ilgili toplam 8 soru sorulmuştur.

3.3.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği

Evli bireylerin evlilik ilişkisinden aldıkları doyumu belirlemek amacıyla Tezer (1996) tarafından geliştirilen evlilik yaşamı ölçeği 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle katılıyorum) arasında derecelendirilen beşli likert tipi toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınacak en yüksek puan 50 iken en düşük puan 10'dur. Ölçekten alınan yüksek puan, evlilik doyumunun yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Ölçeğin geçerlik çalışması evli ve boşanmış bireyler üzerinde gerçekleştirilmiş ve grupların ölçekten aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir ($t=6.23$, $p<.01$). Ölçeğin, test-tekrar test yöntemi ile belirlenen güvenirlik kat sayısı .85, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise erkek grubunda 0.88, kadın grubunda .91 olarak bulunmuştur. Bu bulgular sonucunda Evlilik Yaşamı Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirtilmiştir.

3.3.3. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği

Evli kişilerin evlilik yaşantısında karşılaştıkları problemleri çözme becerilerine dair algılarını belirlemek amacıyla Baugh, Avery ve Sheets-Hawoth (1982) tarafından geliştirilen Evlilikte problem çözme ölçeği'nin Türkiye'deki geçerlik ve güvenirlik çalışması Hünler (2002) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin orijinal hali 7'li likert tipi 9 maddeden oluşurken Türk kültürüne uyarlanırken 5'li likert tipine dönüştürülmüştür. Ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 45, en düşük puan ise 9'dur. Alınan yüksek puan, bireyin kendini evlilikte problem çözme becerileri açısından başarılı algıladığına işaret etmektedir.

Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla faktör analizi uygulanmış ve orijinal çalışma, pilot çalışma ile tutarlı olarak tüm maddelerin tek bir faktör altında toplandığı tespit edilmiştir. Yapılan pilot çalışmada ölçeğin iç tutarlılığı .88 olarak bulunmuştur. Orijinal çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısı .95; test-tekrar test korelasyon katsayısı .86 ($p<.001$) olarak bulunmuştur. Bu araştırmadaki Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Pilot çalışmada elde edilen bulgular ile ölçeğin güvenirliği ile ilgili bulgular tutarlıdır.

3.3.4. İletişim Becerileri Ölçeği

Yetişkinlerde kişiler arası iletişim becerilerini ölçmeye yönelik olarak hazırlanan İletişim Becerileri Ölçeği Buluş, Atan ve Sarıkaya (2017) tarafından geliştirilmiştir. Derecelendirmesi (1) Hiç uygun değil, (2) Çok az uygun, (3) Kısmen uygun, (4) Çoğunlukla uygun, (5) Tamamen uygun olan 5'li likert tipi ölçek toplam 34 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizlerinde, madde-toplam korelasyonlarının .31 ile .59 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin bütün maddeler

üzerinden toplam iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alpha) .91 olarak bulunmuştur. Ölçek;

Egoyu Geliştirici Dil (1,2,3,4,5,6.maddeler),

Etkin Dinleme (7,8,9,10,11,12,13,14.maddeler),

Kendini Tanıma-Kendini Açma (15,16,17,18,19.maddeler),

Empati (20,21,22,23,24,25,26,27.maddeler),

Ben Dilini Kullanma (28,29,30,31,32,33,34.maddeler) olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Her bir alt boyut üzerinden alınan toplam puanın artması, iletişim becerilerini kullanma düzeyinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları; egoyu geliştirici dil alt boyutunda .72, etkin dinleme alt boyutunda .84, kendini tanıma-kendini açma alt boyutunda .76, empati alt boyutunda .85, ben dilini kullanma alt boyutunda .83 olduğu görülmüştür. Ölçekte ki 5 alt boyut farklı yapıları ölçtüğünden puanlama toplam üzerinden değil alt boyutlar üzerinden yapılmaktadır. Ölçekte yer alan 15, 16, 28, 32 ve 33 numaralı maddeler tersten puanlanmaktadır.

3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Çalışmaya başlamadan önce katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu verilmiş ve çalışma gönüllü kişilerin katılımıyla gerçekleşmiştir. Evli bireylerden ilk önce Kişisel Bilgi Formunu doldurmaları istenmiştir. Katılımcılara devamında Evlilik Yaşamı Ölçeği (Tezer, 1996), Problem Çözme Becerileri Ölçeği (Hünler, 2002) ve İletişim Becerileri Ölçeği (Buluş, Atan ve Sarıkaya, 2017) uygulanmıştır.

Verilerin analizi işleminde öncelikle evli bireylere uygulanan veri toplama araçlarından elde edilen veriler SPSS 24 istatistik paket programında kodlanarak kayıt altına alınmıştır.

İkinci olarak veri toplama araçlarının bu çalışma için güvenilir araçlar olup olmadıklarını test etmek amacıyla iç tutarlılık sınamaları gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla yapılan testlerde hesaplanan Cronbach's Alpha iç tutarlılık değerleri Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1. Veri Toplama Araçlarının İç-tutarlık Hesaplamaları

	Madde Sayısı	**Crobach's Alpha**
Evlilik Yaşamı Ölçeği	*10*	***,900***
Evlilikte Problem Çözme Ölçeği	*9*	***,911***
İletişim Becerileri Ölçeği	*34*	
Egoyu geliştirici dil	6	***,900***
Etkin dinleme	8	
Kendini tanıma-Kendini açma	5	
Empati	8	
Ben dilini kullanma	7	

Yapılan iç tutarlılık hesaplamaları, veri toplama araçlarının bu çalışma için güvenilir sonuçlar vereceğini göstermektedir. O nedenle veri toplama araçlarından elde edilen veriler üzerinde ileri testler yapılmasına karar verilmiştir. Veriler üzerindeki kayıt ve dönüştürme işlemlerinden sonra ölçekler üzerinde normallik dağılım analizleri yürütülmüştür. Bu amaçla öncelikle Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleriyle ölçeklerin normallik dağılımları sınanmış ve ulaşılan bulgular Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2. Evlilik Yaşamı Ölçeği, Evlilikte Problem Çözme Ölçeği, İletişim Becerileri Ölçeği Normallik Dağılımı

	Kolmogorov-Smirnov			**Shapiro-Wilk**		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
Evlilik Yaşamı Ölçeği	**,107**	**451**	**,000**	**,924**	**451**	**,000**

Evlilikte Problem Çözme Ölçeği	**,131**	**451**	**,000**	**,930**	**451**	**,000**
İletişim Becerileri Ölçeği	**,048**	**451**	**,016**	**,980**	**451**	**,000**
Egoyu geliştirici dil	,110	451	,000	,948	451	,000
Etkin dinleme	,147	451	,000	,890	451	,000
Kendini tanıma-açma	,088	451	,000	,969	451	,000
Empati	,075	451	,000	,961	451	,000
Ben dilini kullanma	,069	451	,000	,989	451	,002

Tablo 2 incelendiğinde araştırmada kullanılan üç ölçeğin normallik dağılımlarını sağlamadığı gözlenmiştir ($p<0.05$). Ölçeklerden elde edilen değerlerin normallik dağılımlarının ,05 anlamlılık düzeyinin üzerinde olması gerekmektedir ($p>0.05$). Elde edilen normallik testi bulguları skewness ve kurtosis değerleri açısından incelenmiştir.

Evlilik doyumu ölçeği, problem çözme ölçeği ve iletişim becerileri ölçeğinin alt ölçeklerinin plot analizlerine ilişkin diyagramlar incelendiğinde beklenen değer dikey çizgisi ile gözlenen değer yatay çizgisi arasında kalan diyagramda, puan ortalamalarının regresyon çizgisi üzerinde dizilmediği gözlenmiştir. Bu nedenle; evlilik doyumu ölçeğinin, problem çözme ölçeğinin, iletişim becerileri ölçeğinin ve iletişim becerileri ölçeğinin alt boyutlarının (egoyu geliştirici dil, etkin dinleme, kendini tanıma-açma, empati ve ben dilini kullanma) madde puan ortalamalarının normal dağılım sergilemediği görülmektedir.

Can (2014), çarpıklık katsayısının -1,96 ile +1,96 arasında olan değerlerin normal dağılım ölçüsü olarak kabul edilebileceğini belirtmektedir. Bu nedenle, ölçek maddeleri üzerinde basıklık ve çarpıklık değerleri incelenerek, değerlerin -1,96 ile +1,96 arasında dizilip dizilmediğine bakılmıştır. İncelemeler sonunda her üç ölçekte de maddelerin normal dağılım gösterdiği gözlenmiştir. Bu nedenle ölçekler üzerinde parametrik testler yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik doyumu düzeyleri, evlilikte problem çözme ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon

Katsayısı, evlilik doyumunun problem çözme ve iletişim becelerileri tarafından yordanıp yordanmadığı Çoklu Regresyon Analizi kullanılarak incelenmiştir.

Katılımcıların evlilik doyumu düzeylerinin cinsiyete ve çocuk sahibi olup olmama durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklemler için t testi kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların evlilik doyumu düzeylerinin yaşlarına, eğitim düzeylerine, çalışma durumlarına, gelir düzeylerine, kaç yıldır evli olduklarına ve eşleri ile nasıl evlendiklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarında anlamlı bir farklılık bulunduğu durumlarda farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır.

3.5. Örneklemin Sosyo-Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan evli bireylerin kişisel özellikleri hakkında bilgi edinmek amacıyla hazırlanan kişisel bilgi formunda yer alan cinsiyet, yaş, eğitim düzeyleri, çalışma durumu, gelir düzeyleri, evlilik süreleri ve evlenme biçimleri, çocuk sahibi olup olmama durumlarını öğrenmeye yönelik sorulan sorulara verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Bireylerin kişisel özelliklerine ait bulgular Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Bireylerin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı

Değişken	***Küme***	***Frekans***	***Yüzde***
Cinsiyet	Kadın	375	83,1
	Erkek	76	16,9
Yaş	18-21	2	,4
	22-24	20	4,4
	25-29	114	25,3
	30-34	88	19,5
	35-39	84	18,6
	40-44	56	12,4
	45-49	41	9,1

	50-54	31	6,9
	55 ve üzeri	15	3,3
Eğitim düzeyi	Okur-yazar	3	,7
	İlkokul Mezun	36	8,0
	Ortaokul Mezun	33	7,3
	Lise Mezun	105	23,3
	Üniversite Mezun	233	51,7
	Yüksek L. Mezun	39	8,6
	Doktora Mezun	2	,4
Çalışma durumu	Çalışıyorum	220	48,8
	Çalışmıyorum	213	47,2
	Emekliyim	18	4,0
Gelir düzeyi	1000tl-1999tl	62	13,7
	2000tl-2999tl	79	17,5
	3000tl-3599tl	80	17,7
	3600tl-3999tl	51	11,3
	4000tl ve üzeri	179	39,7
Kaç yıldır evlisiniz	1 yıldan az	44	9,8
	1-3 yıl	69	15,3
	4-8 yıl	81	18,0
	9-12 yıl	69	15,3
	13-20 yıl	99	22,0
	21-25 yıl	31	6,9
	26-29 yıl	30	6,7
	30 yıl ve üstü	28	6,2
Nasıl evlendiniz	Severek-Flört Ederek	250	55,4
	Görücü Usulü-İsteyerek	187	41,5
	Görücü Usulü-İstemeyerek	10	2,2
	Kaçarak	4	,9
Çocuğunuz Var mı	Evet	351	77,8
	Hayır	100	22,2

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılanların yaklaşık dörtte üçü (%83.1) kadınlardan, dörtte biri ise (%16.9) erkeklerden oluşmaktadır. Araştırmaya en fazla katılımı %25,3 ile yaşları 25-29 arasında olan katılımcılar oluştururken, katılımcılar arasında eğitim düzeyi bağlamında en kalabalık grubu %51,7 ile üniversite mezunu olan katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların %39,7'si 4000tl ve üzeri gelir düzeyine sahipken %48,8'i çalıştığı %47,2'sinin çalışmadığı ve %4'ünün ise emekli olduğu görülmektedir. Katılımcılar arasında evlilik süresi bağlamında en kalabalık grubu %22,0 ile 13-20 yıl arasında evli olan katılımcılar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların

nasıl evlendiklerine bakıldığında en kalabalık grubu %55,4 ile severek-flört ederek evlenen bireylerin oluşturduğu görülmektedir. Son olarak katılımcıların çocuk sahibi olma durumlarına bakıldığında %77,8' inin çocuk sahibi olduğu görülmektedir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilmiş olan araştırma sorularına ilişkin ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Evli Bireylerin Evlilik Doyum Düzeyleri, Problem Çözme Becerileri ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine İlişkin Bulgular

1) Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2) Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3) Evli bireylerin problem çözme becerileri ve iletişim becerileri evlilikten aldıkları doyumu yordamakta mıdır?

Araştırmanın birinci ve ikinci sorusu; evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum, problem çözme becerileri ve iletişim becerileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olup olmadığını sorgulamaktadır. Bu amaçla, ölçek maddelerinden elde edilen puanların normallik dağılımı sağlaması nedeniyle parametrik ilişki testlerinden ‘’Basit Doğrusal Korelasyon’’ testi yapılmıştır. Katılımcıların evlilik doyumu, problem çözme becerileri ve iletişim becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişkinin var olup

olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Basit Doğrusal Korelasyon analizinden elde edilen değerler Tablo 4' de verilmiştir.

Tablo 4. Evli Bireylerin Evlilik Doyumları İle Evlilikte Problem Çözme Becerileri ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Tablosu

Değişken	1	2	3	4	5	6	7
1.Evlilik Doyumu	1	0,795**	0,212**	0,071	0,233**	0,098*	0,182**
2.Problem Çözme Becerisi	0,795**	1	0,320**	0,160**	0,347**	0,190**	0,234**
İletişim Becerileri							
3.Egoyu Geliştirici Dil	0,212**	0,320**					
4.Etkin Dinleme	0,071	0,160**					
5.Kendini Tanıma-Açma	0,233**	0,347**					
6.Empati	0,098**	0,190**					
7.Ben Dilini Kullanma	0,182**	0,234**					
Ortalama	**39,03**	**34,05**	**24,16**	**35,31**	**18,65**	**32,42**	**26,14**
Standart Sapma	8,62	7,78	4,16	4,46	4,10	5,27	3,57

* P< .05

** p< .01

Tablo 4'de görüldüğü gibi evli bireylerin Evlilik Yaşamı Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 39.03 (Ss=8.62), Evlilikte Problem Çözme Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 34,05 (Ss=7,78) ve İletişim Becerileri Ölçeğinin egoyu geliştirici dil alt ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 24.16 (Ss=4.16), etkin dinleme alt ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 35,31 (Ss=4,46), kendini tanıma-kendini açma alt ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 18,65 (Ss=4,10), empati alt ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 32,42 (Ss=5,27), ben dilini kullanma alt ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 26,14 (Ss=3,57)'dir. Buna göre araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik doyumu,

problem çözme becerileri ve iletişim becerilerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca yine Tablo 4'e göre evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum ile problem çözme becerileri ve iletişim becerileri arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Tablo 4 incelendiğinde evlilik doyumu ile evlilikte problem çözme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r=0,79$; $p<0.01$). Yine Tablo 4'e göre evlilik doyumu ile iletişim becerileri alt boyutu egoyu geliştirici dil arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,21$; $p<0.01$), kendini tanıma-kendini açma alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,23$; $p<0.01$), empati alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,09$; $p<0.05$), ben dilini kullanma alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,18$; $p<0.01$) olduğu ancak etkin dinleme alt boyutu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($r=0,07$; $p>0.05$). Evli bireylerin problem çözme becerileri ile iletişim becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde problem çözme becerileri ile egoyu geliştirici dil alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,320$; $p<0.01$), etkin dinleme alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,160$; $p<0.01$), kendini tanıma-kendini açma alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,347$; $p<0.01$), empati alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,190$; $p<0.01$), ben dilini kullanma alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin ($r=0,234$; $p<0.01$) olduğu saptanmıştır.

Problem çözme becerilerine sahip olan çiftler, yaşadıkları problem karşısında problemin çözümü için uğraşarak sağlıklı bir evlilik ilişkisi ortaya çıkarmaktadırlar. Sağlıksız evlilik ilişkisinde ise çiftler, yaşadıkları problem karşısında problemin çözümünü daha da zorlaştırıcı yollar tercih etmektedirler (Şen, 2015). Evlilik ilişkisinde yaşanan problemler karşısında kullanılan problem çözme becerileri, çiftlerin evlilik doyumu üzerinde önemli pozitif bir etkiye sahip olduğu görülmektedir (Güven ve Sevim, 2016). Eşlerin yaşadıkları problem karşısında iletişim becerilerini kullanarak birbirlerine karşı duygularını, düşüncelerini ve görüşlerini açık bir şekilde ifade ettiklerinde ve problemi birlikte aşmaya çalıştıklarında daha rahat bir şekilde problem durumunun üstesinden gelebilmektedirler (Özbay ve Aydoğan, 2013). Evlilik ilişkisinde mutluluğun yakalanabilmesi, evlilik doyumun ortaya çıkmasında eşlerin birbirleriyle iletişimlerinin iyi olması ve yaşadıkları problemleri doğru bir şekilde çözüme ulaştırmaları önemli özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır (Akdağ, 2014).

Olumlu özelikler taşıyan evlilik ilişkisinde evlilik doyumu ve iletişim becerileri önemli özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır (Buluş ve Bağcı, 2016). Yapılan araştırmalarda evliliğin devam ettirilmesinde evlilik doyumu ve iletişim becerilerinin yordayıcı etkisinin olduğu görülmektedir (Soylu ve Kağnıcı, 2015; Buluş ve Bağcı, 2016). Diğerleriyle kurulan ilişkilerin niteliğini belirleyen ve yaşamı kolaylaştırıcı özelliğe sahip olan etkili iletişim becerilerinin hayatımızda ki etkisi oldukça büyüktür (Korkut, 2005). Diğerleriyle kurulan her ilişki biçimini büyük ölçüde etkileyen iletişim, kurulan evlilik ilişkisinin olumlu özellikler taşımasında ve sağlıklı olmasında da önemli etkiye sahip olduğu görülmektedir (Karabela, 2020). Kullanılan etkili iletişim becerileri, bireylerin evlilikleri hakkında ki fikirlerini olumlu etkileyerek mutlu bir evlilik yaşantısını beraberinde getirmektedir. İletişimin olumlu olması; eşlerin birbirlerini anlamasını, birbirlerine daha çok vakit ayırmasını ve sevgi bağının daha güçlü olmasını sağlamaktadır. Alan yazındaki çalışmalar evlilik doyumunun kullanılan iletişim becerilerinden etkilendiğini göstermektedir (Buluş ve Bağcı, 2016). Eşler arasında ki iletişimin olumlu özellikler içermesi evlilik doyumunun artmasına yardımcı olmaktadır (Abbasigil, 2019).

Evli bireylerin problem çözme becerileri ve iletişim becerilerinin evlilikten aldıkları doyumu yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan Çoklu Regresyon analizi sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Evlilik Doyumunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Tablosu

Yordanan Değişken	Yordayan Değişkenler	B	SH	β	t	p	R	R2	F
Evlilik Doyumu	ProblemÇözme Becerisi	,905	,035	,817	25,876	,000	,798	,633	130,154
	İletişim Becerileri	,115	,035	,210	45,560	,000			
	Egoyu Geliştirici Dil	-,060	,073	-,029	-,823	,411			
	Etkin Dinleme	-,073	,070	-,038	-1,048	,295			
	Kendini Tanıma-Açma	-,073	,071	-,035	-1,025	,306			
	Empati	-,039	,063	-,024	-,617	,538			
	Ben dilini kullanma	,097	,081	,040	1,198	,232			

Evli bireylerin problem çözme becerileri ve iletişim becerilerinin evlilikten aldıkları doyumu yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan Çoklu regresyon analizi sonucunda, evlilikte problem çözme becerilerinin ($t=25,876$, $p<0.05$) evlilik doyumunu anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Aynı zamanda iletişim becerileri toplam puanlarının da evlilik doyumunu ($t=45,560$, $p<0.05$) anlamlı olarak yordadığı saptanmıştır. Model en yüksek katkısı olan değişken problem çözme becerisidir. Öte yandan iletişim becerisi alt boyu puanlarının modele ayrı ayrı anlamlı katkısı olmadığı görülmüştür. Son olarak ilgili değerler incelendiğinde evli bireylerin problem çözme becerileri ile iletişim becerilerinin evlilik doyumları puan varyansının yaklaşık %63'nü açıkladığı görülmüş ve bu orandaki en büyük payın problem çözme becerisine ait olduğu belirlenmiştir.

Alan yazında evlilik doyumu, problem çözme becerisi, iletişim becerileri değişkenlerinin ayrı ayrı veya iki değişkenin birlikte ele alındığı çalışmaların olmasına karşın üç değişkenin birlikte doğrudan incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde problem çözme becerisi ve iletişim becerilerinin evlilik doyumu ile ilişkili olduğu görülmektedir. Evlilik doyumu, problem çözme becerisi ve iletişim becerileri birbirlerinden etkilenen ve birbirlerini etkileyen özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Eşler arasında doğru bir iletişimin kurulamaması, evlilikte problemleri de beraberinde getirmektedir (Kaya, 2003). Evlilikte yaşanan problem durumlarının temelinde eşlerin birbirleriyle iyi iletişim kuramaması, doğru olmayan iletişim özellikleri sergilemeleri yer almaktadır (Karabela, 2020). Benzer şekilde Akgün ve Uluocak (2010) iletişimde yaşanan sıkıntıların evlilikte ki problemleri de beraberinde getirdiğini belirtmişlerdir. Konuşurken karşı tarafı suçlayıcı bir dil kullanma, anlatmak isteneni kavga yoluyla ifade etme ve konuşmalarda açık olmama gibi iletişim becerilerine uygun olmayan davranışlar iletişim sıkıntılarına neden olurken birçok probleminde üstesinden gelmeyi engellemektedir. Etkili iletişim becerileri arasında yer alan ben dilini kullanma, empati kurma ve karşıda ki kişiyi aktif bir şekilde dinleme gibi özelliklerle var olan problemler daha kolay bir şekilde çözüme ulaşabilmektedir (Abbasigil, 2019). Bunlarla bağlantılı olarak çiftler arasında ki iletişimin özellikleri, kullandıkları iletişim becerileri aynı zamanda problem çözme becerisine bağlı olarak yaşanan problemlerin kolay bir şekilde çözülebilmesi veya

çözülememesi bireylerin evlilik doyumunun üzerinde etkili olan önemli özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.2. Evli Bireylerin Evlilik Doyumlarının Demografik Değişkenlere Göre Değişip Değişmediğine İlişkin Bulgular

Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik doyumlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız (ilişkisiz) örneklemler için t testine ilişkin sonuçlar tablo 6' da verilmiştir.

Tablo 6. Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Doyumlarına İlişkin T Testi Tablosu

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	sd	p
Evlilik Doyumu	Kadın	375	38,59	8,62	-2,465	449	0,014
	Erkek	76	41,25	8,31			

Tablo 6'da evli bireylerin cinsiyetlerine göre evlilik doyumlarına ilişkin puan ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Evli bireylerin cinsiyetlerinin evlilikten aldıkları doyum üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklemler için t testinin sonucunda, evli bireylerin cinsiyetlerine göre evlilikten aldıkları doyumun ($t(449)= -2,465$, $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre, erkeklerin evlilikten aldıkları doyum ($\bar{X}$=41,2) kadınların evlilikten aldıkları doyumdan ($\bar{X}$=38,5) daha yüksektir. Evlilik doyumu ile ilgili cinsiyete bağlı olarak ortaya çıkan bu farklılık kadın ve erkeklerin evlilikteki sorumluluklarının ve kişilik yapılarının farklılığından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Genellikle kadınların aile içerisindeki yüklerinin daha fazla olmasının evlilik doyumlarının azalmasına neden olabileceği düşünülmektedir.

Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik doyum düzeylerinin yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda elde edilen puan ortalamalarına ilişkin sonuçlar tablo 7'de, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığına ilişkin sonuçlar ise tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 7. Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss
Evlilik Doyum	18-21	2	39,50	12,02
	22-24	20	43,05	6,39
	25-29	114	40,09	9,47
	30-34	88	39,21	9,06
	35-39	82	39,92	7,73
	40-44	57	36,08	7,25
	45-49	42	36,85	9,46
	50-54	31	37,32	7,52
	55 ve üzeri	15	40,13	7,49

Tablo 7' de evli bireylerin yaşlarına göre evlilik doyumu düzeylerine ilişkin puan ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Tabloya göre evlilik doyum düzeyi puan ortalaması en yüksek olan bireylerin 22-24 yaş arasında olan bireyler olduğu görülürken evlilik doyum düzeyi puan ortalaması en düşük olan bireyler ise 40-44 yaş arasında olan bireyler olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p

	Gruplar arası	1311,241	8	163,905	
Evlilik Doyumu					2,254	0,023
	Grup içi	32136,041	442	72,706	

Tablo 8'de evli bireylerin yaşlarına göre evlilik doyum düzeylerine ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre farklı yaş gruplarında olan bireylerin evlilikten aldıkları doyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (F (8-442)= 2,254, p<0.05). Bu farkın hangi yaş grubundaki bireyler arasında olduğunu ortaya koymak için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testin sonucunda, 22-24 yaş arasındaki evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının ($\bar{X}$= 43,05, Ss= 6,39) 40-44 yaş arasındaki bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından ($\bar{X}$= 36,08, Ss=7,25) anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik doyum düzeylerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda elde edilen puan ortalamalarına ilişkin sonuçlar tablo 9'da, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığına ilişkin sonuçlar ise tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 9. Evli Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss
Evlilik Doyumu	Okur-yazar	3	39,00	7,54
	İlkokul Mezun	36	34,41	10,34
	Ortaokul Mezun	33	38,00	8,87
	Lise Mezun	105	38,35	8,27
	Üniversite Mezun	233	39,95	8,32
	Yüksek Lisans Mezun	39	40,48	8,44

	Doktora Mezun	2	40,50	2,12

Tablo 9’ da evli bireylerin eğitim düzeylerine göre evlilik doyumu düzeylerine ilişkin puan ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Tabloya göre evlilik doyum düzeyi puan ortalaması en yüksek olan bireylerin doktora mezunu olan bireyler olduğu görülürken evlilik doyum düzeyi puan ortalaması en düşük olan bireylerin ise ilkokul mezunu olan bireyler olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Evli Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Evlilik Doyumu	Gruplar arası	1136,755	6	189,459	2,603	0,017
	Grup içi	32310,526	444	72,771		

Tablo 10’da evli bireylerin eğitim düzeylerine göre evlilik doyum düzeylerine ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre farklı eğitim düzeylerine sahip bireylerin evlilikten aldıkları doyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (F (6-444)= 2,603, p<0.05). Bu farkın hangi eğitim düzeyindeki bireyler arasında olduğunu ortaya koymak için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testin sonucunda, üniversite mezunu olan evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının ($\bar{X}$= 39,95, Ss= 8,32), ilkokul mezunu olan evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından ($\bar{X}$= 34,41, Ss=10,34) anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda yüksek lisans mezunu olan evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının da ($\bar{X}$=40,48, Ss=8,44), ilkokul mezunu olan evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından ($\bar{X}$=34,41, Ss=10,34) anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Buradan yola çıkarak, eğitim seviyesinin artmasıyla; bireylerin kendilerini daha iyi tanıyarak ilişkiden ne

beklediklerini göz önünde bulundurarak ilişki kurdukları ve bu durumunda evlilik doyumunu olumlu etkilediği düşünülebilir.

Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları çalışma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik doyum düzeylerinin çalışma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda elde edilen puan ortalamalarına ilişkin sonuçlar tablo 11'de, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığına ilişkin sonuçlar ise tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 11. Evli Bireylerin Çalışma Durumlarına Göre Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Çalışma Durumları	N	$\bar{X}$	Ss
Evlilik Doyumu	Çalışıyorum	220	40,35	7,88
	Çalışmıyorum	213	37,75	9,33
	Emekliyim	18	38,22	5,95

Tablo 11' de evli bireylerin çalışma durumlarına göre evlilik doyumu düzeylerine ilişkin puan ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Tabloya göre evlilik doyum düzeyi puan ortalaması en yüksek olan bireylerin çalışan bireyler olduğu görülürken evlilik doyum düzeyi puan ortalaması en düşük olan bireylerin ise çalışmayan bireyler olduğu görülmektedir.

Tablo 12. Evli Bireylerin Çalışma Durumlarına Göre Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p

	Gruplar arası	746,013	2	373,006		
Evlilik Doyumu					5,110	0,006
	Grup içi	32701,269	448	72,994		

Tablo 12'de evli bireylerin çalışma durumlarına göre evlilik doyum düzeylerine ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçlarında evli bireylerin çalışıp çalışmama durumlarına göre evlilikten aldıkları doyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (F (2-448)= 5,110, $p<0.05$). Bu farkın hangi gruptaki bireyler arasında olduğunu ortaya koymak için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testin sonucunda, çalışan evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının ($\bar{X}$= 40,35, Ss= 7,88), çalışmayan evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından ($\bar{X}$= 37,75, Ss=9,33) anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Belirli bir maddi gelire sahip olma temel ihtiyaçların karşılanabilmesi için olmazsa olmazdır. Temel ihtiyaçların karşılanmasında sıkıntı yaşanılan bir evlilikte problemlerin daha fazla ortaya çıkabileceği ve bu durumunda çiftler arasında ki iletişimi olumsuz etkileyerek evlilik doyumlarının azalmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda düzenli bir maddi gelirin olması çiftlerin ev dışında da birlikte vakit geçirebileceği sosyal alanlar oluşturmasına katkıda bulunacağından evlilik doyumlarının da bu durumdan olumlu etkileneceği düşünülmektedir.

Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları gelir düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik doyum düzeylerinin gelir düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda elde edilen puan ortalamalarına ilişkin sonuçlar tablo 13'de, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığına ilişkin sonuçlar ise tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 13. Evli Bireylerin Gelir Düzeylerine Göre Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Gelir Düzeyleri	N	$\bar{X}$	Ss
Evlilik Doyumu	1000tl-1999tl	62	37,82	9,68
	2000tl-2999tl	79	37,83	9,99
	3000tl-3599tl	80	38,62	8,26
	3600tl-3999tl	51	39,39	7,33
	4000tl ve üzeri	179	40,07	8,01

Tablo 13' de evli bireylerin gelir düzeylerine göre evlilik doyumu düzeylerine ilişkin puan ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Tabloya göre evlilik doyum düzeyi puan ortalaması en yüksek olan bireylerin 4000tl ve üzeri gelir düzeyine sahip bireyler olduğu görülürken evlilik doyum düzeyi puan ortalaması en düşük olan bireylerin ise 1000tl-1999tl arası gelir düzeyine sahip bireyler olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Evli Bireylerin Gelir Düzeylerine Göre Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Evlilik Doyumu	Gruplar arası	419,561	4	104,890	1,416	0,227
	Grup içi	33027,721	446	74,053		

Tablo 14'de evli bireylerin gelir düzeylerine göre evlilik doyum düzeylerine ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçlarında evli bireylerin gelir düzeylerine göre evlilikten aldıkları doyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($F_{(4-446)}= 1,416$, $p>0.05$).

Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları evlilik süresine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik doyum düzeylerinin evlilik sürelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda elde edilen puan ortalamalarına ilişkin sonuçlar tablo 15'de, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığına ilişkin sonuçlar ise tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 15. Evli Bireylerin Evlilik Sürelerine Göre Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Evlilik Süreleri	N	$\bar{X}$	Ss
Evlilik Doyumu	1 yıldan az	44	43,97	6,28
	1-3 yıl	69	41,43	8,91
	4-8 yıl	81	36,46	9,87
	9-12 yıl	69	39,52	8,23
	13-20 yıl	99	38,42	7,68
	21-25 yıl	31	37,67	8,70
	26-29 yıl	30	37,46	8,04
	30 yıl ve üstü	28	37,00	7,89

Tablo 15' de evli bireylerin evlilik sürelerine göre evlilik doyumu düzeylerine ilişkin puan ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Tabloya göre evlilik doyum düzeyi puan ortalaması en yüksek olan bireylerin evlilik süresi 1 yıldan az bireyler olduğu görülürken evlilik doyum düzeyi puan ortalaması en düşük olan bireylerin ise evlilik süresi 4-8 yıl arası olan bireyler olduğu görülmektedir.

Tablo 16. Evli Bireylerin Evlilik Sürelerine Göre Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p

	Gruplar arası	2305,535	7	329,362		
Evlilik Doyumu					4,685	0,000
	Grup içi	31141,747	443	70,297		

Tablo 16'da evli bireylerin evlilik sürelerine göre evlilik doyum düzeylerine ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçlarında evli bireylerin evlilik sürelerine göre evlilikten aldıkları doyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (F (7-443)= 4,685, p<0.05). Bu farkın hangi gruptaki bireyler arasında olduğunu ortaya koymak için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testin sonucunda, evlilik süresi 1 yıldan az olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının ($\bar{X}$= 43,97, Ss= 6,28); evlilik süresi 4-8 yıl arası olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından ($\bar{X}$= 36,46, Ss=9,87), evlilik süresi 13-20 yıl arası olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından ($\bar{X}$=38,42, Ss=7,68), evlilik süresi 21-25 yıl arası olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından ($\bar{X}$= 37,67, Ss=8,70), evlilik süresi 26-29 yıl arası olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından ($\bar{X}$=37,46, Ss=8,04), evlilik süresi 30 yıl ve üstü olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından ($\bar{X}$=37,00, Ss=7,89) anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda evlilik süresi 1-3 yıl arası olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının da ($\bar{X}$=41,43, Ss=8,91), evlilik süresi 4-8 yıl arası olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından ($\bar{X}$=36,46, Ss=9,87) anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları evlenme biçimlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik doyum düzeylerinin evlenme biçimlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda elde edilen puan ortalamalarına ilişkin sonuçlar tablo 17'de, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığına ilişkin sonuçlar ise tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 17. Evli Bireylerin Evlenme Biçimlerine Göre Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Evlenme Biçimleri	N	$\bar{X}$	Ss
Evlilik Doyumu	Severek-Flört Ederek	250	39,87	8,19
	Görücü Usulü-İsteyerek	187	38,60	8,84
	Görücü Usulü-İstemeyerek	10	28,70	9,00
	Kaçarak	4	33,00	3,65

Tablo 17' de evli bireylerin evlenme biçimlerine göre evlilik doyumu düzeylerine ilişkin puan ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Tabloya göre evlilik doyum düzeyi puan ortalaması en yüksek olan bireylerin evlenme biçiminin severek-flört ederek olan bireyler olduğu görülürken evlilik doyum düzeyi puan ortalaması en düşük olan bireylerin ise evlenme biçiminin görücü usulü-istemeyerek olan bireyler olduğu görülmektedir.

Tablo 18. Evli Bireylerin Evlenme Biçimlerine Göre Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Evlilik Doyumu	Gruplar arası	1425,309	3	475,103	6,632	0,000
	Grup içi	32021,973	447	71,638		

Tablo 18'de evli bireylerin evlenme biçimlerine göre evlilik doyum düzeylerine ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçlarında evli bireylerin evlenme biçimlerine göre evlilikten aldıkları doyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F_{(3-447)}= 6,632$, $p<0.05$). Bu farkın hangi gruptaki bireyler arasında olduğunu ortaya koymak için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testin sonucunda, severek-flört ederek evlenen bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının ($\bar{X}= 39,87$, $Ss= 8,19$), görücü usulü-istemeyerek evlenen bireylerin evlilikten aldıkları

doyumun puan ortalamasından ($\bar{X}$= 28,70, Ss=9,00) anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda görücü usulü-isteyerek evlenen bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının ($\bar{X}$=38,60, Ss=8,84), görücü usulü-istemeyerek evlenen bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından ($\bar{X}$=28,70, Ss=9,00) anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Severek ve isteyerek evlenen çiftlerin birbirlerini tanıyarak evlendikleri için daha fazla ortak yönlerinin olacağı, birbirlerinin karakter yapısını bildiklerinden dolayı birbirlerine karşı daha anlayışlı olarak yapılan hatalar karşısında daha yapıcı tutum sergileyebileceklerinden, görücü usulü-istemeyerek evlenen bireylere göre evlilik doyumlarının daha yüksek olabileceği düşünülmektedir.

Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanları çocuk sahibi olma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik doyumlarının çocuk sahibi olma veya olmama durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız (ilişkisiz) örneklemler için t testine ilişkin sonuçlar tablo 19' da verilmiştir.

Tablo 19. Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmama Durumlarına Göre Evlilik Doyumlarına İlişkin T Testi Tablosu

Değişken	Çocuk Sahibi Olma-Olmama	N	$\bar{X}$	Ss	t	sd	p
Evlilik Doyumu	Evet	351	38,16	8,67	-4,093	449	0,000
	Hayır	100	42,10	7,73			

Tablo 19'da evli bireylerin çocuk sahibi olup olmama durumlarına göre evlilik doyumlarına ilişkin puan ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Evli bireylerin çocuk sahibi olup olmama durumlarının evlilikten aldıkları doyum üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklemler için t testinin sonucunda, evli bireylerin çocuk sahibi olup olmama durumlarına göre evlilikten aldıkları doyumun (t(449)= -4,093, p<0.05) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre, çocuk sahibi olmayan bireylerin

evlilikten aldıkları doyum ($\bar{X}$=42,10) çocuk sahibi olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumdan ($\bar{X}$=38,16) daha yüksektir. Çocuk sahibi olan çiftlerin öncelikleri değişmekte ve çocuk sahibi olma, birtakım sorumlulukları da beraberinde getirmektedir. Bu duruma bağlı olarak çiftlerin birbirlerine ayırdıkları zamanın azalarak ilişkide daha fazla çocuk odaklı olmalarının, çocuğun yetiştirilmesi ve yeni sorumlulukların paylaşılması ile ilgili ortaya çıkabilecek fikir ayrılıklarının evlilikte yaşanan problem alanının artmasına neden olabileceği ve bu durumunda evlilik doyumuna etki edeceği düşünülmektedir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde; evlilik doyumu ile problem çözme becerileri ve iletişim becerileri arasındaki ilişki ve alt problemlere yönelik elde edilen bulguların tartışması, sonucu ve öneriler yer almaktadır.

Bu çalışmada, araştırmanın temel amacı olan evlilik doyumu ile evlilikte problem çözme becerisi ve iletişim becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma değişkenlerine yönelik korelasyon hesaplamaları yapılmıştır. Daha sonra evlilik doyumu değişkeni ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için gerekli olan analizler yapılmıştır.

Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum ile problem çözme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Literatüre bakıldığında benzer bulgulara ulaşan çalışmalar mevcuttur. Güven ve Sevim (2016), evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Akgün (2018) çalışmasında evli bireylerin evlilik doyumları ile evlilikte problem çözme becerileri arasında yüksek düzeyde olumlu bir ilişkinin olduğu, Uçar (2018) ve Taşköprü (2013) yaptıkları çalışmada, evli bireylerin evlilik doyumları ile evlilikte problem çözme becerileri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Canel (2007) yaptığı çalışmada, ailede problem çözme becerisinin geliştirilmesinin evlilik doyumu üzerinde olumlu etki oluşturarak evlilik doyumunu arttırdığı bulgusuna ulaşmıştır. Vural ve Kalkan (2017) yaptıkları çalışmada, evlilikte sorun çözmenin

evlilik doyumunu etkilediği bulgusuna ulaşmışlardır. Bu bilgiler ışığında yapılan çalışmadan elde edilen sonuçların önceki çalışmalarla benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum ile iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum ile iletişim becerileri arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Evlilik doyumu ile iletişim becerileri alt boyutu olan egoyu geliştirici dil arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin, kendini tanıma-kendini açma alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin, empati alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin, ben dilini kullanma alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu ancak etkin dinleme alt boyutu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Literatüre bakıldığında benzer bulgulara ulaşan çalışmalar mevcuttur. Atan ve Buluş (2019) aile iletişim becerileri psikoeğitim programının evli çiftlerin evlilik doyumu üzerinde ki etkisini inceledikleri çalışma sonucunda, iletişim becerileri eğitimi alan çiftlerin evlilik doyumunun arttığı bulgusuna ulaşmışlardır. Baran (2013), kadınlara verilen iletişim çatışmaları eğitiminin kadınların iletişim becerilerini geliştirdiği ve buna bağlı olarak evlilik doyumlarını arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Buluş ve Bağcı (2016) tarafından yapılan çalışmada evlilik doyumu ile iletişim becerilerinin tüm alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Uçak (2018) tarafından yapılan çalışmada, katılımcıların iletişim becerilerinin zihinsel alt boyut puanı azaldıkça evliliğin olumsuz etkilendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Atan (2016) tarafından yapılan çalışmada, iletişim becerileri psikoeğitim programı sonrasında deney ve kontrol grubunda yer alan bireylerin evlilik doyumlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı ve iletişim becerileri programının bireylerin evlilik doyumunu ve uyumunu pozitif yönde etkilediği bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgular çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Ancak bu çalışmada evlilik doyumu ile iletişim becerilerinin etkin dinleme alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulgulanmamıştır.

Evli bireylerin problem çözme becerileri ve iletişim becerilerinin evlilik doyumunu yordamasının belirlenmesi amacıyla yapılan analizler sonucunda evlilikte problem çözme becerilerinin ve iletişim becerilerinin evlilik doyumunu anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Söz konusu değişkenler evlilik doyumundaki değişimin %63'ünü açıklamaktadır. Ancak iletişim becerilerinin alt boyutlarına bakıldığında;

egoyu geliştirici dilin, etkin dinlemenin, kendini tanıma-kendini açmanın, empatinin ve ben dilini kullanmanın ayrı ayrı evlilik doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmektedir. Literatüre bakıldığında araştırma sonuçlarıyla benzerlik ve farklılık gösteren çalışmaların var olduğu görülmektedir. Çalışkan (2017) tarafından yapılan çalışmada bu çalışmadaki bulguya paralel olarak problem çözme becerisinin evlilik doyumunu yordadığı sonucuna ulaşılırken iletişim becerileri ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde bir ilişki olmasına rağmen iletişim becerilerinin de evlilik doyumunun yordayıcısı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Akgün (2018) tarafından yapılan çalışmada, evlilikte problem çözmenin bireylerin evlilikten aldıkları doyumu anlamlı olarak yordadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Güven ve Sevim (2016) tarafından yapılan çalışmada da eşlerin problem çözme becerilerinin evlilik doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulgulanmıştır. Buluş ve Bağcı (2016) tarafından yapılan çalışmada ise kadınların evlilik doyumunun iletişim becerileri ben dili alt boyutu tarafından yordandığı, erkeklerin evlilik doyumunun iletişim becerileri ego geliştirici dil alt boyutu tarafından yordandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Evlilik doyumu tek bir faktör ile açıklanamayan, bireylerin sahip olduğu özelliklerden, içinde yaşadıkları toplumdan da etkilenen çok yönlü bir yaşantıdır (Atan, 2016). Her birey sahip olduğu özellikleriyle, yaşam biçimiyle, düşünceleriyle, hissettikleriyle ve değerleriyle diğerlerinden ayrılır. Her insanın onu diğerlerinden ayıran bu özgün yapısı kurduğu ilişkilerde de kendini belli etmektedir. Evlilikler yapılışı yönüyle aynı gibi görünse de bireyler arasında ki bu farklılıklar nedeniyle her evlilik yaşantısının dinamiği, ilişkinin devamlılığını sağlayan faktörler birbirinden farklılaşmaktadır. Bu nedenlerden dolayı konuyla ilgili yapılan araştırmalarda farklı bulgular ortaya çıkabilmektedir

Evli bireylerin evlilik doyumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan analiz sonucunda, evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanlarının cinsiyete göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre erkeklerin evlilikten aldıkları doyum puan ortalamaları kadınların evlilikten aldıkları doyum puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusunu destekleyen çalışmaların var olduğu görülmektedir. Arvas ve Hökelekli (2017) tarafından yapılan çalışmada erkeklerin evlilikten aldıkları doyumun kadınlardan daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Üncü (2007) ve Güngör (2007) tarafından yapılan çalışmalarda da erkeklerin evlilik doyumlarının kadınlardan daha yüksek olduğu

bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgulardan farklı olarak Güngör (2009) tarafından yapılan çalışmada kadınların evlilikten aldıkları doyumun erkeklerin evlilikten aldığı doyumdan daha yüksek olduğu görülmektedir. Evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalarda mevcuttur. Güven ve Sevim (2016) yaptıkları çalışmada cinsiyet değişkeninin evlilik doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Taşköprü (2013) evlilik doyumu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulgulamamıştır. Kabasakal ve Soylu (2016)'nun çalışmasında evlilik doyumunun cinsiyet değişkenine anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde Atçeken (2014)'in çalışmasında da evlilik doyumunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı bulgulanmıştır. Literatürde evlilik doyumu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulgusuna ulaşan benzer çalışmalar da mevcuttur (Kendir, 2016; Çağ ve Yıldırım, 2013; Kubat, 2012; Çınar, 2008; Günay, 2007; Çelik, 2006; Tezer, 1996).

Evli bireylerin evlilik doyumlarının yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan analiz sonucunda, evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir. Bu farkın hangi yaş grubundaki bireyler arasında olduğunu ortaya koymak için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testin sonucunda, 22-24 yaş arasındaki evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının 40-44 yaş arasındaki bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Literatüre bakıldığında yaş değişkenine göre evlilik doyumunun farklılaştığını gösteren çalışmalar mevcuttur. Taşköprü (2013), yaş değişkenine göre evlilik doyumunun farklılaştığı bulgusuna ulaşmıştır. Araştırmada 21-30 yaş arası bireylerin evlilik doyumlarının 41-50 ve 51-60 yaşındaki bireylere göre daha yüksek olduğu, 31-40 yaş arasında olan bireylerin evlilik doyumlarının 41-50 yaş arasında olan bireylerden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Atçeken (2014) yaş değişkenine göre evlilik doyumunun farklılaştığını, 26-35 yaş grubunda ki bireylerin evlilik doyumlarının 46-56 yaş grubundakilerden daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Evlilik doyumunun yaş değişkenine göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalarda mevcuttur. Güven ve Sevim (2016) yaptıkları çalışmada yaş değişkeninin evlilik doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Kubat (2012), yaş değişkeni ile evlilik doyumu arasında herhangi bir ilişki bulgulamamıştır.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan analiz sonucunda, evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir. Bu farkın hangi gruptaki bireyler arasında olduğunu ortaya koymak için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testinin sonucunda, üniversite mezunu olan evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının, ilkokul mezunu olan evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda yüksek lisans mezunu olan evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının da ilkokul mezunu olan evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Literatüre bakıldığında evli bireylerin eğitim düzeyi ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğunu gösteren çalışmaların var olduğu görülmektedir. Kendir (2016) tarafından yapılan çalışmada bireylerin eğitim düzeylerine göre evlilik doyumu puanlarının farklılaştığı, yüksek lisans mezunu olan bireylerin diğer gruptaki bireylere göre evlilik doyum puanlarının daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Erdem (2019) yaptığı çalışmada üniversite mezunu olan evli bireylerin diğer gruptaki bireylere göre evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu ve bunu yüksek lisans mezunu evli bireylerin izlediği, en az evlilik doyumuna sahip bireylerin ise ilkokul mezunu olan evli bireyler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2020) yaptığı çalışmada lise, üniversite ve lisansüstü mezunu olan evli bireylerin evlilik doyumlarının daha alt eğitim düzeyine sahip evli bireylerden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Evlilik doyumu ile eğitim düzeyi arasında ters yönde ilişkinin olduğunu gösteren çalışmalarda mevcuttur. Çağ ve Yıldırım (2013), evlilik doyumu ile eğitim düzeyi arasında ters yönde bir ilişki bularak eğitim düzeyi arttıkça evlilik doyumunun azaldığı bulgusuna ulaşmışlardır. Taşköprü (2013), evlilik doyumu ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Çelik (2006) çalışmasında, bireylerin eğitim düzeyi değişkenine göre evlilik doyumlarının farklılaşmadığı bulgusuna ulaşmıştır.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının çalışma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan analiz sonucunda, evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanlarının çalışma durumlarına göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir. Bu farkın hangi gruptaki bireyler arasında olduğunu ortaya koymak için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testin sonucunda, çalışan evli bireylerin evlilikten

aldıkları doyumun puan ortalamasının çalışmayan evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Literatüre bakıldığında farklı bulgulara ulaşan çalışmaların olduğu görülmektedir. Keleş (2019) tarafından yapılan çalışmada, evli bireylerin çalışma durumları ile evlilik doyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Şentürk (2018) yaptığı çalışmada, çalışan evli bireylerin evlilik doyumlarının çalışmayan evli bireylere göre daha yüksek olduğu ancak bu farkın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının gelir düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan analiz sonucunda, evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanlarının gelir düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Literatürde farklı bulgulara ulaşan çalışmaların var olduğu görülmektedir. Araştırma bulgusuyla benzer olarak Şentürk (2018) tarafından yapılan çalışmada, evli bireylerin gelir düzeyi ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırmanın bulgusundan farklı olarak gelir düzeyi değişkenine göre evlilik doyumunun farklılaştığını gösteren çalışmalar mevcuttur. Kubat (2012) evli bireylerin maddi durumlarının evlilik doyumlarını yordadığını, bireylerin maddi durumu yükseldikçe evlilik doyumunun da yükseldiği bulgulanmıştır. Kendir (2016) gelir düzeyi ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu, bireylerin gelir düzeyi arttıkça evlilik doyumu puanında da artış olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Sancaktar (2016) yaptığı çalışmada, evli bireylerin gelir düzeylerine göre evlilik doyumlarının farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Keleş (2019) tarafından yapılan çalışmada, evli bireylerin aylık gelir düzeyleri ile evlilik doyumları arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının evlilik sürelerine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan analiz sonucunda, evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanlarının evlilik sürelerine göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir. Bu farkın hangi gruptaki bireyler arasında olduğunu ortaya koymak için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testin sonucunda; evlilik süresi 1 yıldan az olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının evlilik süresi 4-8 yıl, 13-20 yıl, 21-25 yıl, 26-29 yıl, 30 yıl ve üstü olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda evlilik süresi 1-3 yıl arası olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının da

evlilik süresi 4-8 yıl arası olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Literatüre bakıldığında evlilik süresi değişkenine göre evlilik doyumunun farklılaştığını gösteren çalışmalar mevcuttur. Atçeken (2014), evlilik süresi 2-11.7 yıl olan bireylerin evlilik doyumlarının evlilik süresi 21.6-35 yıl olan bireylerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kubat (2012); evlilik süresi ile evlilik doyumu arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu, bireylerin evlilik süresi arttıkça evlilik doyumlarının azaldığı bulgusuna ulaşmıştır. Araştırma bulgusuyla farklılaşan çalışmalarda mevcuttur. Üncü (2007), evlilik süresi arttıkça bireylerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Sancaktar (2016) yaptığı çalışmada, uzun süre evli olan bireylerin evlilik doyumlarının yeni evlenen bireylerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının evlenme biçimlerine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan analiz sonucunda, evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanlarının evlenme biçimlerine göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir. Bu farkın hangi gruptaki bireyler arasında olduğunu ortaya koymak için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testin sonucunda, severek-flört ederek evlenen bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının görücü usulü-istemeyerek evlenen bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda görücü usulü-isteyerek evlenen bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasının görücü usulü-istemeyerek evlenen bireylerin evlilikten aldıkları doyumun puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Literatüre bakıldığında evlenme biçimlerine göre evlilik doyumunun farklılaştığını gösteren çalışmalar mevcuttur. Kendir (2016) evlenme biçimlerine göre evlilik doyumunun anlamlı olarak farklılaştığını, severek evlenen bireylerin diğer gruptaki bireylere göre evlilik doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Güngör (2009) tarafından yapılan çalışmada, flört ederek evlenen bireylerin görücü usulü ile evlenen bireylere göre evliliklerinden daha fazla doyum aldığı sonucuna ulaşmıştır. Çimen (2007) yaptığı çalışmada, anlaşarak evlenen bireylerin ilişkilerinden aldıkları doyumunun görücü usulü ile evlenen bireylerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonucu, anlaşarak evlenen bireylerin evlenmeden önce birbirlerini tanımak için daha çok zamanlarının olmasıyla ilişkilendirmiştir.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının çocuk sahibi olup olmama durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan analiz sonucunda, evli bireylerin evlilikten aldıkları doyum puanlarının çocuk sahibi olup olmama durumlarına göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre, çocuk sahibi olmayan bireylerin evlilikten aldıkları doyum çocuk sahibi olan bireylerin evlilikten aldıkları doyumdan daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatüre bakıldığında çocuk sahibi olma ve çocuk sayısına göre evlilik doyumunun farklılaştığını gösteren çalışmalar mevcuttur. Çağ (2016) tarafından yapılan çalışmada, çocuk sahibi olmayan evli bireylerin evlilik doyumunun çocuk sahibi olan bireylerin evlilik doyumundan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sancaktar (2016) yaptığı çalışmada, çocuk sahibi olmayan evli bireylerin evlilik doyumunun diğer gruptaki bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kubat (2012) yaptığı çalışmada; çocuk sayısı ile evlilik doyumu arasında ters yönde bir ilişki olduğu, bireylerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumlarının azaldığı bulunmuştur. Benzer şekilde Kendir (2016); bireylerin sahip olduğu çocuk sayısına göre evlilik doyumlarının farklılaştığını, 1 çocuğu olan bireylerin diğer gruptakilere göre evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Yılmaz (2020) yaptığı çalışmada; çocuk sahibi olan ve olmayan bireylerin evlilik doyumlarının farklılık gösterdiğini, çocuk sahibi olmayan evli bireylerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Öneriler

Evlilik kurumu toplum için çok önemlidir. Toplumun sağlıklı olabilmesi kurulan evliliğin sağlıklı bir şekilde devam etmesiyle ilgilidir. Bireylerin evlilik ilişkilerinde kendilerini iyi ve mutlu hissetmeleri için öncelikle evliliklerinden doyum almaları gerekmektedir. Evlilik doyumu, birçok özellikten etkilenen ve bireylerin yaşamı ve evlilik ilişkisi üzerinde önemli etkileri olan bir kavramdır. Bu nedenle evlilik doyumunu etkileyebilecek tüm özellikler göz önünde bulundurulup bunlarla ilgili araştırmaların yapılmaya devam etmesinin literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda çiftlerle ve aile ile ilgilenen aile danışmanlarına da yol gösterici olacaktır.

Çalışmanın bulguları, bireylerin problem çözme becerisi ve iletişim becerilerinin evlilik doyumuyla güçlü bir ilişkisinin olduğunu göstermektedir. Bu nedenle evli bireylerin problem çözme becerilerinin ve iletişimin becerilerinin geliştirilmesinin, bu konularla ilgili eğitimlerin verilmesinin evlilik ilişkilerinin devamlılığı üzerinde önemli bir katkısı olacaktır.

Kaynaklar

Abbasigil, A.R. (2019). *Evli bireylerde sosyal medya kullanım süresi, kişilerarası iletişim becerileri ve evlilik doyum ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Açıkgöz, A., Tetik, S. ve Yalçın, B. (2010). Yüksekokul Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisi Algıları İle Kontrol Odağı Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 19-27.

Akça Koca, D. (2013). *Bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Akça Koca, D. ve Yukay Yüksel, M. (2017). Bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 3 (1), 1-19.

Akdağ, F. (2014). *Evli bireylerde psikolojik iyi oluşun kök aile ile ilişkiler, benlik saygısı ve evlilik doyumu açısından yordanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akdağ, F. ve Çankaya, Z. (2015). Evli bireylerde psikolojik iyi oluşun yordanması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (3), 646-662.

Akgül Gök, F. (2013). *Evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansıması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akgün Boylu, Ş. (2018). *Evli bireylerin bilinçli farkındalık düzeyleri ile evlilik doyumu*

ve problem çözme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akgün, R. ve Uluocak, G. (2010). Evlilikte etkili iletişim ve problem çözme: Bir toplum merkezindeki kadınlarla gerçekleştirilen grup çalışması. *Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 6(23), 9-22.

Arvas Balcı, F. ve Hökelekli, H. (2017). Dindarlık ile evlilik doyumu ve evlilikte sorun çözme ilişkisi üzerine bir inceleme. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34), 129-160.

Aslan, F. (2018). *Türk kültürü içerisinde Türk aile yapısının yeri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Atak, H. ve Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4): 520-546.

Atan, A. (2016). *Aile iletişim becerileri psikoeğitim programının ebeveynlerin iletişim becerilerine, çift uyumuna, evlilik doyumuna ve 5-6 yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumuna etkisi*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Atan, A. ve Buluş, M. (2019). Aile iletişim becerileri psikoeğitim programının eşlerin evlilik doyumuna etkisi. *Elemantary Education Online*, 18 (1), 226-240.

Atçeken, M. (2014). *Dindarlık, evlilik doyumu ve kişilik özelliklerinin bağışlama ile ilişkisi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aydın, E. (2017). *Anne-oğul bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkisi ve evlilik doyumunu yordamadaki rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bal, H. (2007). *Bağlanma Stilleri, Cinsiyet Rolleri ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bandura, A. (1977). Social learning theory. New Jersey: Prentice-Hall

Baran, M. (2013). *Kadınlara verilen iletişim çatışmaları eğitiminin evlilik doyumu üzerine etkisi.* Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Bayer, A. (2013). *Değişen toplumsal yapıda aile: Eşler arası şiddet ve din ilişkisi üzerine bir araştırma: Konya örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bildirici, A. (2016). *Evlilik Süresinin, Cinsel Yaşama ve Evlilik Uyumuna Etkisi ve Sonuçlarının Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması,* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bilen, M. (1983). *Ailede kurumlarda ve toplumda sağlıklı insan ilişkileri* (2). Ankara: Teknik Basım Sanayii.

Bilgin, N. (Ed.). (2013). *Sosyal psikoloji* (5). İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

Buluş, M., Atan, A. ve Sarıkaya H.E. (2017). Etkili iletişim becerileri: Bir kavramsal çerçeve önerisi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9 (2), 575-590.

Buluş, M. ve Bağcı, B. (2016). Evlilik doyumu: Aile yılmazlığı ve etkili iletişim becerilerinin rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 136-152.

Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Canbulat, N. ve Çankaya, Z. (2014). Evli bireylerin öznel iyi olma düzeylerinin yordanması. *Ege Eğitim Dergisi*, 2 (15), 556-576.

Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Canel, A. N. (2012). *Evlilik ve aile hayatı* (2. baskı) içinde (57-73). İstanbul: Aile ve

Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.

Ceylan, N. M. G. (2017). *Romantik ilişkide; ilişkiye odaklanma, çatışma çözme tepkileri ve ilişkide affediciliğin algılanan ebeveynlik biçimi ve ebeveyne duygusal erişilebilirlik açısından incelemesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çağ, P. (2016). *Evlilik doyumu: Bir model testi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.

Çalapkulu, Ç. (2015). *Kişilerarası iletişim sürecinde romantik eşlerde iletişimötesi iletişim aktörlerinin kullanımı: Anadolu üniversitesi iletişim bilimleri fakültesi öğrencileri örneği.* Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çalışkan, M. (2017). Aile işlevselliğinin evlilik doyumuyla incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (39), 59-74.

Çamur Duyan, G. (2003). Aile yaşam döngüsü ve gelişimsel farklılıklar. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 14 (2), 33-41.

Çatal, M.T., Kalkan, M. ve Batık, M.V. (2018). Evlilik tipleri ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 498-523.

Çelenoğlu, A. (2011). *Evli bireylerin, bağlanma stillerine ve kendilik algısına göre evlilikte yaşanan sorunlarla başa çıkma yollarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi.

Çelik, D ve İnanç, P . (2009). Evlilik doyum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (2), 247-269.

Çelik, M. (2006). *Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çevik, Y. (2020). *Türkiye'de aileye yönelik sosyal hizmet ve aile danışmanlığı uygulamaları.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çiftçi Arıdağ, N., Erus, S.M. ve Ünsal Seydooğulları, S. (2019). Es desteğinin evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(71), 1014-1024.

Çimen, L. (2008). *Türk töresinde kadın ve aile*. İstanbul: IQ Kültür ve Sanat Yayıncılık.

Çimen, Ş. (2007). *Görücü usulü ve anlaşarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çınar, L. (2008). *Evlilik Doyumu: Cinsiyet Rolleri ve Yardım Arama Tutumu.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi

Demir, Y. ve Durmuş, E. (2015). Uzun evlilikler: Bir yastıkta kırk yıl. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 636-645.

Demiray, E. (2019). *Yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerde kıskançlık, bağlanma stilleri ve aldatma arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Derebaşı, I. (2004). *Evlilik doyumu ölçeğinin (MSI-R) madde-cevap kuramına dayalı olarak psikometrik özelliklerinin incelenmesi ve adaptasyon çalışması.* Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, H. (2010). *Evli bireylerin sosyotropik-otonomik kişilik özellikleriyle evliliklerinde çatışma yaşama durumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış

yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, T. (2012). Sağlıklı duygusal ilişkiler geliştirmede psikodramanın rolü: Bir olgu sunumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,* 4(37), 49-60.

Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H. ve Eradamlar, N. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adamlar Dergisi*, 18(1), 39-47.

Erdem Özkan, G. (2019). *Evli bireylerin çatışma çözüm stillerine göre evlilik doyumunun incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdoğan, S. ve Uslu, M. (2018). Evli bireylerin evlilik doyumu ve merhamet düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Çalışmaları*, 125-134.

Ersanlı, K. (1990). Aile içi ilişkilerin dayandığı psikolojik temeller. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47-50.

Eskin, M. (2012). Evlilik terapisi için başvuran çiftlerin evlilik doyumu ve evlilik terapisiyle hakkındaki görüşleriyle ilişkili etmenler. *Klinik Psikiyatri*, 15, 226-237.

Fışıloğlu, H. (1992). Lisans üstü öğrencilerinin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*. 7(28). 16-23.

Gladdıng, S. T. (2017).*Aile terapisi tarihi, kuram ve uygulamaları* (4). (İ. Keklik ve İ. Yıldırım, Çev.). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1995).

Gökçe, B. (2013). *Türkiye'nin toplumsal yapısı ve toplumsal kurumlar* (4). Ankara: Savaş Yayınevi.

Gökmen, A. (2001). *Evli eşlerin birbirine yönelik kontrolcülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Günay S. (2007) *Evlilik Çatışması, Nedensellik-Sorumluluk Yüklemeleri, Eşlerin Evlilik İlişkisinden Sağladıkları Genel Doyuma İlişkin Görüşleri ve Evliliğe İlişkin Değerlendirmeler Arasındaki İİlişkiler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gündüz Hoşgör, D. (2014). *İletişim ve sağlık iletişimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güneş, N. ve Demircioğlu, H. (2018). 0-6 yaş arası çocuğu olan annelerin aile işlevlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1087-1106.

Güngör, C. H. (2007). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme.* Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güngör Houser, A. (2009). *Evli bireylerin sahip oldukları iletişim çatışması türü, romantik kıskançlık ve duygusal zeka düzeylerinin evlilik doyumları üzerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gürer, T. (2019). *Evli bireylerde eşe kendini açma ve evlilik doyumu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güven, N. ve Sevim, S.A. (2016). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28).

Hasdemir, K. (2014). *Evlilik uyumu ve cinsel doyum arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hovardaoğlu, S. (1996). Sosyal mübadele: Evlilikle ilgili değerlendirmelere etkisi. *Türk*

Psikoloji Dergisi, 11(36), 12-24.

Hünler, O.S. (2002). The effects religiousness on marital satisfaction and mediator role of perceived marital problem solving abilities between religrousness and marital satisfaction relationship. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.

Hünler, O.S ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.

Kabasakal, Z. ve Soylu, Y. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumunun cinsiyet ve eş desteğine göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 208-214.

Kafkaslı, R. (2019). *Evli bireylerde, problem çözme becerisi ve evlilik doyumu ile somatizasyon arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kara, M. (2015). *Serbest zamanda sıkılma algısının yaşam kalitesi ve evlilik doyumu üzerine etkisinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Karabela, A. (2020). *Kadına yönelik şiddet ve iletişim becerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Kalkan, A. (2020). *Öğretmenlerde evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki: Adana ili örneği.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kalkan, M. ve Yalçın, İ. (Ed.). (2015). Evlilik öncesi psikolojik danışma. Ankara: Anı

Yayıncılık

Kanburoğlu, B. (2019). *Evli kadınlarda evlilik yaşı ve evlenme biçiminin evlilik doyumu ve depresyon düzeyine olan etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kasapoğlu, F., Kutlu, M. ve Durmuş, E. (2017). Evli bireylerde kişilerarası ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki: Evlilikte özyeterlik algısının aracı rolü. *Nesne Psikoloji Dergisi,* 5 (11), 469-487.

Kavak, A. (2018). *Evli bireylerde çatışma yönetimi ve evlilik doyumu.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kaya, C. (2003). *Evlilikte Mutluluğun Sırları* (1.Baskı). Manisa: Renk Yayınları.

Kayış, T. (2019). *Evlilik doyumunun sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve problem çözme becerisi ile ilişkisi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Işık üniversitesi.

Keleş, S. (2019). *Aile yaşam döngüsü içerisinde evlilik doyumunun incelenmesi: İstanbul örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kendir, M.E. (2016). *Bir grup yetişkinin evlilik doyumları ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kendir, M.E. ve Demirli, C. (2016). Evlilik doyumu üzerinde anne baba tutumunun etkisinin incelenmesi. *Education Sciences*, 11(3), 96-113.

Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 10(36), 384.

Koçak, R. (2008). Okul yöneticilerinin evlilik doyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 127-139.

Korkut, F. (2002). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 177-184.

Korkut, F. (2005). Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 143-149.

Koyuncu, A.B. (2019). *Evli bireylerde öznel mutluluk ve ilişkisel mutluluğun evlilik doyumuna etkisi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kubat, D.E. (2012). *Evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Küçükarslan, M. ve Gizir, C. A. (2013). Romantik inançlar ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 461-469.

Merdoğlu, E. (2019). *Evli kadınlarda evlilik doyumu ve somatizasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ondaş, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimiyle ilgili görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Orhan, F. ve A. Dağcı. (2015). Ergenlikte Dini Kimliğin İnşası: Sosyal Öğrenme Kuramı Açısından Bir Değerlendirme. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 4(7). (115-132).

Orta, A. Z. (2009). *Etkili iletişim sürecinde kişilerarası iletişim becerileri ve yaratıcı drama uygulama örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Kültür

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özabacı, N. ve Erkan, Z (2014). *Aile Danışmanlığı Kuram ve Uygulamalara Genel Bir Bakış*. Ankara: Pegem Yayınları.

Özbay, Y. ve Aydoğan, D. (2013). Aile yılmazlığı: Bir engele rağmen birlikte güçlenen aile. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 13, 129-146.

Özbey, Ç. (2011*). İletişim yetersizliği olan bireylere iletişim becerilerini kazandırmada ''Resim değiş-tokuşuna dayalı iletişim sistemi'' ile yapılan öğretimin etkililiği.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özdemir, Ş., Vatandaş, C. ve Torlak, Ö. (2009). Sosyal problemleri çözmede aile yaşam döngüsünün (AYD) önemi. *Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 4 (16), 7-18.

Özen, Y. ve Gül, A.(2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *KKEFD/JOKKEF*, (15), 394-422.

Özgüven, İ.E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: Pdrem Yayınları.

Öztahtacı, D. (2017). *Evli kadınlarda evlilik doyumu, yetişkin bağlanma stilleri ve depresyon düzeyinin ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, F. (2019). *Değişen aile yapısı yapısında bağlamında yaşlılık dindarlık ilişkisinin sosyolojik çözümlemesi (Kayseri ili örneği).* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Parlar, H. ve Akgün, Ş. (2018). Evlilikte bilinçli farkındalık, evlilik doyumu ve problem çözme becerileri ilişkilerinin incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 11-21.

Sancaktar, N. (2016). *Yeni evlenen ve uzun süredir evli olan çiftlerin evlilikte problem*

çözme becerisi düzeylerinin öznel iyi oluş ve evlilik doyumu düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sardoğan, M. E. ve Karahan, T. F. (2005). Evli bireylere yönelik bir insan ilişkileri beceri eğitimi programının evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(2), 89-102.

Selman, A. (2019). Aile yaşam döngüsü ölçeği geliştirme çalışması: Eşlerin farklı döngülerdeki tutum ve davranışları üzerine bir araştırma. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 32-42.

Selman, A. ve Uçar, R. (2017). Türk toplumu bağlamında aile yaşam döngüsü süreçleri. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 11(22), 213-234.

Sevim, S. A. (2016). Evlilik ilişkisini geliştirme programları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (11), 19-25.

Sezer, S. (2019). *Evli olmayan bireylerde evlilik kaygısı ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve umutsuzluk arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Solmuş, T. (2010). *Romantik İlişkiler, evlilik ve ana-baba-çocuk ilişkileri*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Soylu, Y. ve Kağnıcı, D. Y. (2015). Evlilik uyumunun empatik eğilim, iletişim ve çatışma çözme stillerine göre yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (43), 44-54.

Sümer, S. (2017). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şen, B. (2015). *Evlilik öncesi çift eğitimi* (1). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Şener, A. ve Terzioğlu, G. (2008). Bazı sosyo- ekonomik ve demografik değişkenler ile iletişimin eşler arası uyuma etkisinin araştırılması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 4(13), 7-20.

Şengül Öner, D. (2013). *Evli bireylerin evlilik çatışması-çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Şentürk, E. (2018). Evlilikte öz yetkinlik, ebeveyn özyetkinliği, bilişsel duygu düzenleme ve evlilik doyumu arasındaki ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Ana Bilim Dalı.

Şentürk, Ü. (2008). Aile kurumuna yönelik güncel riskler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 4(14).

Şimşek, Ç. (2014). *Polis memurlarının evlilik doyumları, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve cinsiyet rollerinin incelenmesi.*Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Şimsek, M. Z. (2018). *Romantizm ve eş seçimi tutumunun romantik ilişki yaşantıları ve romantik ilişkilerdeki inançlar açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tabakcı, Z. (2019). *Farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının çeşitli demografik özelliklere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tarhan, N. (2005). *Kadın psikolojisi* (3. baskı). İstanbul: Nesil Yayınları.

Taşköprü, M. (2013). *Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tekin Çatal, M. (2019). *Evli bireylerin evlilik değerleri, evlilik doyumu ve evlilik tipleri*

arasındaki ilişki. Yayınlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tekin Çatal, M. ve Kalkan, M. (2019). Evli bireylerin evlilik değerleri, evlilik doyumu ve evlilik tipleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3(6), 179-186.

Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşamı ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7).

Tezer, E. (2016). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşamı ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2015). Türkiye'de evlilik tercihleri.

Tosun, C., Yazıcı, H. ve Altun, F. (2017). Evlilik öncesindeki ve evli bireylerin ilişki nitelikleri, benlik kurguları ve özgeci davranış düzeyleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi,* 17(38), 73-94.

Tutarel Kışlak, Ş. ve Göztepe, I. (2012). Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), 27-46.

Türk Dil Kurumu (2020). Erişim adresi: https://sozluk.gov.tr/

Türk Medeni Kanunu. (2001). T.C. Resmi Gazete, 08 Aralık 2001. Erişim adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf

Uçak, J. (2018). *Çalışan ve çalışmayan kadınlarda iletişim becerilerinin evlilik doyumuna etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uçansu, P. Z. (2019). *Evli bireylerde sözsüz yakınlık ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uçar, E. (2018). *Psikolojik iyi oluş yordayıcısı olarak dindarlık, evlilik doyumu ve problem çözme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uşaklı, N. (2010). *Evli bireylerin evliliğe uyumda karşılaştığı sorunlar ve eğitim ihtiyaçları.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ünal, V. (2013). Geleneksel geniş aileden çekirdek aileye geçiş sürecinde boşanma sorunu ve din. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(26), 588-602.

Üncü S. (2007) *Duygusal Zeka ve Evlilik Doyum İlişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Vural Batık, M. ve Kalkan, M. (2017). Evlilikte algılanan sorun çözme becerileri ve evlilik doyumu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2630-2646.

Yalçın, H. (2014).Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi,* 3(1).

Yavuzer, H. (Ed.). (2014). *Evlilik okulu* (10). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldız, M.A. ve Baytemir, K. (2016). Evli bireylerde evlilik doyumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılığı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

Dergisi, 17(1).

Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Dergisi* 4(1)

Yılmaz, H.K. (2020). *Eşle yaşanan sorunlar ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü.

Yiğit, E. (2018). *Evli kadınlarda aile içi şiddet ile evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yiğit, T. (2019). *Bireyin aile değerlendirme düzeyi ile problem çözme becerisi arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yudulmaz, S. (1992). *Sosyo-ekonomik ve kültürel ölçütler açısından kentte aile (Sivas ili örneği).* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zelal Yıldız, Ö. (2018). *Evlilik doyumunun öncülleri ve sonuçları: Depresyon, kaygı, erken dönem uyumsuz şemalar.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EK-1 Bilgilendirilmiş Onam

Bu çalışma, İstanbul Ticaret Üniversite Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Nigar Elif Yılmaz tarafından Doç. Dr. Hanifi Parlar danışmanlığında yürütülen bir tez çalışmasıdır. Çalışmanın amacı, evlilik doyumunu yordayan birtakım değişkenlerin incelenmesidir.

Çalışma esnasında kimliğinizi belirleyecek hiçbir bilgi sizden talep edilmeyecektir. Verdiğiniz cevaplar gizli kalacaktır ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Elde edilen bilgiler yalnızca bilimsel amaç doğrultusunda ele alınacağından soruları eksiksiz ve samimi bir şekilde yanıtlamanız önemlidir.

EK-2 Kişisel Bilgi Formu

1- Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek

2- Yaşınız: ( ) 18-21 ( ) 22-24 ( ) 25-29 ( ) 30-34 ( ) 35-39 ( ) 40-44
( ) 45-49 ( ) 50-54 ( ) 55 ve üzeri

3- Eğitim düzeyiniz: ( ) Okur-Yazar ( ) İlkokul Mezun ( ) Ortaokul Mezun
( ) Lise Mezun ( ) Üniversite Mezun ( ) Yüksek Lisans Mezun ( ) Doktora Mezun

4- Çalışma durumunuz nedir? ( ) Çalışıyorum ( ) Çalışmıyorum ( ) Emekliyim

5- Sosyo-ekonomik düzeyiniz: ( ) Alt ( ) Orta ( ) Üst

6- Kaç yıldır evlisiniz ? ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) 6 ( ) 7
( ) 8 ( ) 9 ( ) 10 ( ) 11 ve üstü

7- Eşiniz ile nasıl evlendiniz? ( ) Severek-Flört Ederek ( ) Görücü usulü-İsteyerek
( ) Görücü usulü-İstemeyerek ( ) Kaçarak

8- Çocuğunuz var mı? ( ) Evet ( ) Hayır

EK-3 Evlilik Yaşamı Ölçeği

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerden her birinin altında da "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uyan seçeneği işaretleyiniz.

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1.Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti					
2.Evliliğimizdeki engellerin aşılamaz olduğunu düşünüyorum.					
3.Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum					
4.Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.					
5.Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.					
6.Huzurlu bir ev yaşamım var.					
7.Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.					
8.Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.					
9.Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaştır.					
10.Baş başa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.					

EK-4 EPÇÖ Soru Formu

Aşağıda evlilikte karşılaştığınız problemleri (sorunları) çözme konusunda kendinizinasıl gördüğünüze ilişkin 9 soru bulunmaktadır. Bu soruların her birinin karşısında 1"den 5"e kadar sayılar yer almaktadır. Her cümleyi dikkatlice okuyunuz ve evlilikte karşılaştığınız problemleri (sorunları) çözme becerinizi nasıl algılıyorsanız buna en uygun seçeneği çarpı (X) işareti koyarak işaretleyiniz.

1.Diğer çiftlere kıyasla kendi sorun çözme becerinizden ne kadar eminsiniz?	Hiç Emin Değilim (1)	(2)	(3)	(4)	Çok Eminim (5)
2.Çözümleriniz, ilişkideki sorunlarda ne derece etkilidir?	Çok Etkisiz (1)	(2)	(3)	(4)	Çok Etkili (5)
3.Eşinize, bir sorun için bir çözüm önerme konusunda, kendinizi ne kadar rahat hissedersiniz?	Çok rahatsız (1)	(2)	(3)	(4)	Çok Rahat (5)
4.İlişkinizde karar verme sürecine ne kadar katkınız olur?	Hiç (1)	(2)	(3)	(4)	Çok (5)
5.Evliliğinizde karar verme sürecinden ne kadar mutlusunuz?	Çok Mutsuz (1)	(2)	(3)	(4)	Çok Mutlu (5)
6.Eşinizle sorunları tartışırken, eşiniz sizin duygularınızı ne kadar iyi anlar?	Asla (1)	(2)	(3)	(4)	Her Zaman (5)
7.Sorunlara getirilen çözümlerden ne kadar memnunsunuz?	Hiç Memnun Değil (1)	(2)	(3)	(4)	Çok Memnun (5)
8.Eşinizle birlikte sorun çözmeye çalışmak konusunda kendinizi ne kadar rahat hissediyorsunuz?	Çok Rahatsız (1)	(2)	(3)	(4)	Çok Rahat (5)
9.Bir çift olarak ilişkideki farklılıklar ya da sorunları çözme konusunda kendinizi nasıl değerlendirirsiniz?	Çok Etkisiz (1)	(2)	(3)	(4)	Çok Etkili (5)

EK-5 İletişim Becerileri Ölçeği

		Hiç Uygun Değil	Çok Az Uygun	Kısmen Uygun	Çoğunlukla Uygun	Tamamen Uygun
1	İnsanlara eksiklerini söylerken/iletirken olumlu özelliklerinden de söz ederim.					
2	İnsanlara başarısızlıklarını ifade ederken başarılı yönlerine de muhakkak değinirim.					
3	Çevremdeki insanların yanlış ya da hatalarını onları incitmeden dile getiririm.					
4	Karşımdaki insanın kişiliğini ve benliğini hedef almadığım için konuşmalarım gerginlik yaratmaz.					
5	Karşımdakine önce olumlu özelliklerinden bahsederek olumsuz yönlerini değiştirmesi için cesaret veririm.					
6	Günlük yaşamımda insanlarla iletişimimde kullandığım ifadelere ve kelimelere onları incitmemek için çok dikkat ederim.					
7	Biri benimle konuşurken onunla göz teması kurmaya çalışırım.					
8	Biri benimle konuşurken onu anladığımı gösteren iletiler veririm.					
9	Karşımdaki kişi konuşurken beden diline ve yüz ifadesine dikkat ederim.					
10	Karşımdaki kişi konuşurken, onu anlamak için kullandığı ipuçlarına dikkat ederim.					
11	Biriyle iletişim halindeyken söylediklerini bütün halinde anlamaya çalışırım.					
12	Karşımdakini anlamaya çalışırken ihtiyaç duyduğumda soru sorarım.					
13	Konuşurken etkili göz teması kurarım.					
14	Konuşmaları dinlerken arkasındaki duyguları da anlamaya çalışırım					
15	Düşüncelerimi tanımada/fark etmede/anlamada zorluk çekerim					
16	Genellikle duygularımı tanımada/fark etmede/anlamlandırmada zorluk çekerim					
17	Kendini rahatlıkla ifade edebilen bir bireyim					
18	Üzüntülerimi, endişelerimi karşımdaki insana rahatlıkla ifade edebilirim					
19	Düşüncelerimi başkalarına iletmekte zorluk çekmem					
20	Karşımdakinin duygu ve düşüncelerini doğru anlayabilirim					
21	Karşımdaki kişinin neye ihtiyacı olduğunu anlar ve onu yargılamadan bu durumu ona iletebilirim					
22	Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak, olaylara onun bakış açısıyla bakabilirim					
23	Karşımdaki kişinin ne düşündüğünü fark edebilirim					
24	Karşımdaki kişinin yaşadığı duyguların neler olduğunu fark edebilirim					
25	Genellikle karşımdaki insanı anlarım					
26	Karşımdaki kişiye genellikle uygun/yerinde tepkiler veririm					
27	Karşımdaki kişinin beklentilerinin neler olduğunu fark edebilirim					
28	Karşımdakinin olumsuz davranışını değiştirmek için onu suçlayıcı bir dille uyarırım					
29	Karşımdakinin olumsuz davranışları karşısında hissettiğim duyguları ona uygun bir dille iletebilirim/yansıtabilirim.					
30	Karşımdakinin olumsuz bir davranışını, bendeki etkilerini ona yansıtarak göstermeye çalışırım					
31	Bir başkasının davranışlarının sonuçlarını görebilmesi için hissettiğim olumsuz duyguları ona iletebilirim.					
32	İnsanlar "sinirli/huysuz/agresif" gibi özelliklere sahipse onları bu kelimelerle nitelendirmede sakınca görmem					
33	İnsanların olumsuz davranışlarını gördüğümde hatasını düzeltmesi için gerekirse kötü konuşurum					
34	İnsanların yanlışlarını düzeltirken kişiliklerine saygı gösterilmesi gerektiğine inanırım					